

MAK

Yesu Kédisu dyámê mbêmê dini ghi ngê doo paa, p:uu ndiye pyu yoo doo ndiye kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê pwene, mêda pii wo, u mî ka mê kee wo, u kuwó dini ghi ngê Pita pi knî ye Yesu p:uu dpîmon:aa danêmbum, Mak ngê Pita dpîmo yâmuyâmu. Pita ngê kópuni dpîmo tpapê dé, Mak ngê Kîdiki dnye ngê ye mêdpîmo tpiye dé. M:ââ pyolo y:a mê limi mî loo, yed:oo Pita pwene, Mak ngê yi danêmbum Kîdiki dnye ngê u ngwo d:êê ngê. Ala yi danêmbum.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Luukí 3:1-18; Njon 1:19-28

1 ¹Ala Yesu Kédisu u kópu mb:aa, pini n:ií Chóó Lémi Tp:oo. ²Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, u komo kapí pyu Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu ngada wanî kââ,
maa yinê amînê yé.

Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê,^a

³W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó.

^b ⁴M:ââ yilí mî loo, Njon ngê Yisaya u kópu u ngwo ntiye ngê. Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlí daangê chópu, Njon ngê Chóó Lémi u kópu pi knî ye doo tpapê, yi nuw:o dmi doo ngmêêpî dé, Yesu u maa u ngwo doo a yiyé. Njon w:amî mbêmê dpîmo ya, yélini u kwo dpîmo lèpî, ye dpîmo danêmbum. Yipu, Nmyo ndêndê ngê Nju tpémi, ngmênê Chóó Lémi u chââchââ nmyi lama daa tóó, kn:aa dyámê tpémi ntee dé, nmyo yinté dé. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, mbwaa ngê n:aa mbápitísím kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilí u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁵Njuda tpémi Njon ka yilí loo, Njedusalem tpémi yilí mye loo, dnyen:aa ng:aang:aa. Yi dono yilí yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a yémî, wod:oo mbwaa ndîî paa Njódan dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitísím ye dpîmo yém, yi dono yilí u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

^a 1:2 Mal 3:1; Luukí 7:27 ^b 1:3 Is 40:3

⁶Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê kpîdí gh:aagh:aa ntee dpîmo t:emî, Njon ngê yinté kpîdí myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpîdí. Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyílo yidpîmo t:emî. Mty:aa ndâpu kpele numo ch:ee dpîmo kuwo dê, mu kópu u dîy:o nté y:i dêpwo ya.^c ⁷Pi knî ye yepê, Pini n:i a kuwó wunê kwo, u pi ndîí. Yepê, Nê têtê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daaní ní. Yepê, Nê tp:ee. ⁸Yepê, Mbwaa ngê munî mbápitísím kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalê nmyo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu
Mátíyu 3:13-17; Luukí 3:21-22

⁹Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili doo ya, p:aa u pi Nasalet. Yi p:aani a kuwo ngê, Nkálili Wee myedê kuwo ngê, Njódan mbwááni a núwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitísím kalê nédi, yed:oo Njon ngê mbwaa lêê u mênê Yesu kmênê ngê. ¹⁰Dini ghi n:i ngê Yesu mbwaa lêê u mênê a pii wo, apê, Mbóó mêtê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:i ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹¹Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nte d:uud:uu too.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó
Mátíyu 4:1-11; Luukí 4:1-13

¹²Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amî mbêmê dy:ââ ngê. ¹³Yi doon:aa ya, wo podo y:a, Setan ngê y:i doon:aa tókótókó. Chii tpile tp:oo y:i myednyen:aa kwo, enjel yoo a lee dniye, Yesu mê ngee ngópu.

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu
Mátíyu 4:12-17; Luukí 4:14-15

¹⁴U kuwó dini ghi ngê Njon ngê King Helodi ka u dono kópu yilí dpîmo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo, Yesu Nkálili u ngwo loo, pi knî ye dpîmon:aa danêmbum, Chóó Lémi u kópu mb:aa p:uu ye dpîmon:aa danêmbum. ¹⁵Yipu, Dye ghi mbwee machedê. Yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chap. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, yipu, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u kópu mb:aa ka kélímî mbê dmyeno.

Yesu ngê u mwiyémiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmídi too
Mátíyu 4:18-22; Luukí 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁶Dini ghi n:i ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doo m:i, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vuyuwó mo. ¹⁷Yesu ngê

^c 1:6 2 Kings 1:8

mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vuyuwó ntee dpí lama a tóó, pi vuyuwó yinté dpí lama n:aa kígha. Yepê, Pi yilí Chóó Lémi ka wanmo núw:o. ¹⁸Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ¹⁹Até yidnye lépí, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mē miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dé. Yi mí k:ií dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. Wod:oo yi mí Sepédi, u dpodo pyu yoo yi kii, dinki k:oo a kuwo tumo, wod:oo Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Luukí 4:31-37

²¹P:aa ndîi ngmê u pi Kîpêênnyem, Nkálili Kpéni Lêê u nkígh:ê p:aani ngmê. Yi pini páádi kní Yesu u k:ii Kîpêênnyem lee dnye, y:i dnyen:aa ya. U kuwó dini ghi ngê, líme wo ngê, ngêpê ngomo k:oo kee dnye, Yesu ye doon:aa dêêpí. ²²Kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dnye, mu kópu u díy:o dêêpí pyu yoo ntee dnyimo dêêpí, daa yinté dpímo dêêpí. Kópuni Yesu ngê ye dpímo tpaépé dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpímo tpaépé dé, chóó u pi mbêmê dpímo tpaépé dé. Noko yipu, U kópu yilí yintómu ndê kópu dé.^d

²³Pi ngmaté yi ta, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Ngêpê ngomo k:oo adí kee, yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e adí mbwólu, kwo, Yesu Nasalet pi. ²⁴Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmídi nyoo, nyi u nuu u pi. ²⁵Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. ²⁶Yi kmêna ngê yi pini ka nyuno pwopwo adí y:oo, dpodombiy:e adí kââ, wod:oo yi kmêna ngê yi pini a kuwo ngê. ²⁷Pi yintómu ngwéti dnye, noko dnye póó, noko yepê, Kí lónté kópu? Ndiye tédê kamí. Noko yepê, Yesu kmêna yoo yi pwo a tóó, u dnye a nyémí ngmê. ²⁸U kuwó dini ghi ngê yi kópu u mdoo yedê núw:o ngópu, Nkálili wee límílmí ngê a ngêédí.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátíyu 8:14-17; Luukí 4:38-41

²⁹Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dnye, Yesu p:uu ndiye pyu páádi kní yi k:ii Saimon mbwémi Andru yi p:aa pee lee dnye. ³⁰Saimon u mbywé pyââ ngmítédmi mbêmê doo dpí, mbii ndîi u ngwo ngmêdoo ya. Dini ghi n:ii ngê taa dnye, Yesu ka yi pyópu yuu adé y:ee ngmê. ³¹Yesu loo, yi pyópu kwulo kele, a pyidu ngê, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu ngê nté ye mē y:ângo.

³²Kâádí dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê mbii pyu yintómu Yesu ka núw:o tumo, n:ii dé

^d 1:22 Mát 7:28-29

y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye úuw:o tumo. ³³Yi ngomo t:âmo ghi a nt:ee wo, pi dêpwo a ya. ³⁴Yesu ngê pwoopwokopwe yilî pyi ngê, mbii dyêêdî daa ngmidi yedoo ya. N:iî knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yilî Yesu ngê ngm:iî kalê too. Yesu ngê kmêna knî ye danêmbum kwódu ngê, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, Pini n:iî Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî yi pini. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Pi yintómu yi lama yi kópu yaa we.

Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê

Luukî 4:42-44

³⁵Mw:aamw:aa ghêlî daa wa wo, Yesu ngê p:aa u ngwo a kuwo ngê, pi kwéli dêpwo a paa, yi doon:aa ngêpê, u mî ka. ³⁶Saimon mbwémi mbwémi ma adî lee dmi, Yesu dnyen:aa nmy:uu. ³⁷Dini ghi n:iî ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Pi yilî knî y:oo ka nmy:uu ngi. ³⁸Ngmênê Yesu ngê yepê, Kn:aa p:aani lee kmêle, yepê, kópu mb:aa y:i ye ngmênîmo tpaê. Yepê, Yi kópu u díy:o até d:a lê. ³⁹Wod:oo lee dniye, Nkálili woepo woepo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko, Yesu y:i ye dímon:aa dêêpî. N:iî knî y:e yi kmêna dnyimo kwo, Yesu ngê yi kmêna dpîmo ngm:iî kîgha dé.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mátiyu 8:1-4; Luukî 5:12-16

⁴⁰Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ⁴¹Yi pini Yesu ka ch:anê wo, wod:oo Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dí chedê. ⁴²Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê, mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁴³⁻⁴⁴Yesu ngê kwo, Kî pini. Kwo, Ala kópu ny:ee ngi. Kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Ala ngwo Njedusalem chi lêpî, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, nímê miyó dp:uu úuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dé, kópuni nga dí d:uu, u ngwo pèdê w:ee y:e. ⁴⁵Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:aani p:aani loo, p:êê mî chaa ngê. Yi kópu u l:êê díy:o, dini ghi n:iî ngê Yesu p:aa ndîî n:iî dpîmo lêpî, pi yilî yintómu u kwo dnyimo lêpî, u nkîgh:ê dnyimon:aa wowo, pyiyépyiyé u kwo dnyimo dmyinê. Pi dêdpîmo a ya, Yesu ka doo u ntââ ngê u kwo dpîmo pyodopyodo. Yi kópu u l:êê díy:o dye ghi ngmê ngê yintoo p:aani k:oo daam:uu n:ee. Pi kwéli dêdpîmo a paa, yi dpîmo a ya, pi yilî yintómu yi u kwo dnyimo a lêpî, daa p:aa ngmidi dnyimo a ndiyendiye.

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 9:1-8; Luukî 5:17-26

2 ¹Wo miyó pyile mî loo, Yesu p:uu Kîpêênnyêm u ngwo mède diyé dniye. Pi knî yi lama yi yaa wo, apê, Yesu p:o a tóó. ²Pi yintómu

u kwo a lee dniye, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mí ghay wo. Yesu ngê chóó u p:êê kópu dyuu ye doo tpapê dé. ³Yesu ka mbii pyu ngma a núw:o ngópu, kpâlî dê ntóó dê. Ngmítédmi mbêmê a yé ngópu, pi páádi knî y:oo dnyinê ngópu. ⁴Doo u ntââ yi pini Yesu ka daapê núw:o ngópu, mu kópu u díy:o pi knî y:oo maa nkoko ngópu. Yi pini páádi knî y:oo yi ngomo pywápê ngmê pw:ono adí núw:o ngmê, Yesu kwéli doo a ya, ngomo pw:ono puu y:i ngmêmîné t:ee ngópu. Ngomo pw:ono têpê a wéli ngópu, puu y:i ngmêmîné t:ee ngópu, yi pini yedê ngê y:i ghîpî ngópu, u ngmítédmi mbêmê doo ya. ⁵Dini ghi n:iî ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:iî knî y:oo kí pini a ka da núw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kélîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee. Kwo, Nono yilî yintómu dí chedê, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. ^e ⁶⁻⁷Nju tpémi yi dēêpî pyu yoo y:i ngmēdoo kwo, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha vy:o a vyi ngópu, apê, Kí pini ngê lukwe díy:o yi kópu dê vyi? Apê, U yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kâádi. Apê, Chóó Lémi mu ngmîdi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dí chedê. Apê, Doo u ntââ, pi ngmê ngê yinté kópu d:uudpî vyi. ^f ⁸Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuu mbumu té? ⁹⁻¹¹Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dí chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kélîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kí kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kélîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmítédmi a ngini, p:o lili. ¹²Wod:oo yi pini ghêêdí wo, u ngmítédmi a ngêêdí, pi yintómu yi ngópu mí pwii wo. Pi yintómu ngwéti dniye, Chóó Lémi chaa kalê ngópu, noko yepê, Kînté kópu pi doongmê módu. ^g

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmîdi ngê

Mátiyu 9:9-13; Luukî 5:27-32

¹³Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mē diyé dniye. Pi yilî yintómu u kwo a lee dniye, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. ¹⁴Dini ghi n:iî ngê kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi, Alípayas tp:oo. Yi pini ndapî ngêêpî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdí wo, Yesu u kuwó ghê wo. ¹⁵U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:iî. Yinté pini mē yilî Yesu p:uu dnye ya. Nipi dnye kmaapî, yi ngomo k:oo. ¹⁶Dêêpî pyu yoo n:iî dé Pádisi yoo yi vy:o dnye kwo, y:i knî ngmê ta. Apê, Yesu kn:aadi te pyu yoo yi k:iî mu kmaapî té. Yi tpóknî Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó dniye, yepê, Lukwe díy:o nmyi kada pini kn:aadi te pyu yoo tákisi ngêêpî

^e 2:5 Luukî 7:48 ^f 2:6-7 Is 43:25; 1 Njon 1:9 ^g 2:12 Mát 9:33

pyu yoo yi k:ii a kmaapî té?^h ¹⁷Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi díy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nê loo.ⁱ

Nté kpîpkpîpi u danêmbum
Mátiyu 9:14-17; Luukî 5:33-39

¹⁸Wo ngmê knî yi k:oo Pádisi knî y:oo nté dnyimo kpîpkpîpi. Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo dnyimo ngêpê. Yi wéni knî ngmê ngê, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu myednyimo d:uud:uu, nté myednyimo kpîpkpîpi. Yi wéni ngmê ngê pi knî Yesu ka ngma a loo, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe díy:o Pádisi knî y:oo nté dê kpîpi ngmê, kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo nté mya kpîpi ngmê, kwo, ngmênê m:uu ndiye pyu knî ye nté chuu kwódu ngê? ¹⁹Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpi ngmê. ²⁰Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpi ngmê.

²¹Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpîdî mbwee dpo chópu, doo u ntââ kpîdî pee kamî daawa pwila, kpîdî mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpîdî pee kamî dēékweđi ngê wa a pyódu, kpîdî mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpîdî pee kamî, kpîdî pee mbwee daa numo yi pee dē, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dē.^j

²²Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a núw:o, doo u ntââ u yiyé tēdē mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedé. Yepê, Nté kpîpkpîpi mēdaa ndîi kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê líme wo p:uu kópuni vyu
Mátiyu 12:1-8; Luukî 6:1-5

²³Líme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tēdē dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngēepî dé, yi kēē yedē dnye vyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye

^h 2:16 Mát 11:19; Luukî 15:1-2 ⁱ 2:17 Luukî 19:10; 1 Tim 1:15 ^j 2:21-22 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16

dnye dpodo,^k 24 Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té? 25 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê Apiyata kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo a ya, Dépidi ngê Sóól u ngwo a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa núw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too,^l 26 wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêédí, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. 27-28 Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ango, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aaanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaê. Yepê, Pádisi yoo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi alanté, Lîme wo kada a tóó, yoo kuwó a kwo. Yepê, Yinté daa tóó. Yepê, Chóó Lémi ngê lîme wo yó, pi knî yi ghê vyîmî u l:êê dîy:o, daa lîme wo u l:êê dîy:o yoo l:âmo ngê.^m

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátiyu 12:9-14; Luukî 6:6-11

3 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo mê kee dniye. Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. ²Yi ngomo k:oo Pádisi yoo myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko. ³Yesu ngê yi pini kóó ntóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. ⁴Wod:oo pi knî ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? Ngmênê pi knî y:oo kópu u kwo daangmê vyi ngópu. ⁵Yesu ye nod:e wo, kwódo ng:oo dmi l:âmo a ngêpa wo. U gha vy:o vvu, apê, Lukwe dîy:o kî pini kóó ntóó ye doo ch:anê wo? Apê, Lukwe dîy:o yi dêêpî kópu ngmidi p:uu a nuw:o té? Wod:oo yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁶Yi ngwo Pádisi yoo pwii dniye, King Helodî u kwo téni pee yéli yi k:ii dnyen:aa danêmbum, yi danêmbum têdê Yesu u vye u dy:oo mîné châpwo ngópu.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî myedpîmo pi pyipyi

Mátiyu 4:23-25; Luukî 6:17-19

⁷⁻⁸Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Nkálili Kpéni Lêê ndî u nkîgh:ê lee dniye. Pi yilî yintómu knî y:oo Yesu myednye yâmuyâmu. Pi yilî tp:oo témi tap. Nkálili tpémi, Njuda tpémi, Njedusalem tpémi, Yidumiya tpémi,

^k 2:23-24 Deut 23:25 ^l 2:25 1 Sam 21:1-6 ^m 2:27 Deut 5:14

Pédiya tpémi, Taiya tpémi, Saidon tpémi, daa wee ngmidi tpémi Yesu ka yedê loo, mu kópu u díy:o Yesu ngê kópuni yilí doo d:uud:uu, yi kópu yilí yi pi dmi a ny:ee tumo. ⁹⁻¹⁰Yesu ngê mbii pyu yilí dpímo pyipyi, yed:oo mbii pyu kní y:oo pi dpodombiy:e dnye papí dé, Yesu ka u ngwo dnye lêpí, u yi y:e doo kwo, Yesu p:uu kêê nm:uu yé, yed:oo nmî mbii machedê ngê u ngwo a pyodopyodo. U l:êê díy:o Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye u ngwo vyu, yepê, Dinki a núw:o yó, yepê, yoo a pwo wa a wó. ¹¹N:i:ii kní y:e yi kmêna dnye kwo, dini ghi n:i:ii ngê Yesu m:uu ngópu, yu km:ee dyimê dnye, dpodombiy:e u kwo mbwóo dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi tp:oo. ¹²Yesu ngê kmêna kní ye yepê, Yi kópu daamunmyi vyi ngmê, nê n:uu. Yi kópu ye kwódu ngê.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too

Mátiyu 10:1-4; Luukí 6:12-16

¹³U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu paa loo, u yoo chóó mî myââ, yélini u yi dmi u ngwo doo kwo, yepê, A pwiyé dmyeno. ¹⁴Yi yéli yi vy:o, pi y:a mê miyó ngmidi ngê, u dyépi yoo, u aposél yoo. Yepê, Dî ngmidi nmyo, a p:uu dmyinê ya. Yepê, Díyo a dpodo tédê waní dy:ââ nmyo, pi kní ye a kópu dyuu anmyin:aa tpapê. ¹⁵Yepê, U ntââ ngê waní pyódu nmyo, pi kní y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ¹⁶Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó ngmidi ngê, ala yi pi dmi. Saimon ngmê, pini n:i:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. ¹⁷Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dê. Yesu ngê Njems mbwémi Njon yi pi dê ntaa doo, apê, Komo pwaáti dê, yi chóó yi dnye ngê, Mbówanêênjfs. ¹⁸Pilipi Mbatolomyu limo wono, Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alipayas tp:oo. Tádiyas yono, Saimon mê ngmê, pini n:i:ii yoo woni kní yi k:i:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u díy:o u yi y:e dèpwo kwo, Lóma tpémi y:o dny:oo y:enê nmo. ¹⁹Njudas Kédíyót pi mê myomo, pini n:i:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-32; Luukí 11:14-23; 12:10

²⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu p:o mê lee dniye. Wunê ntee u ngwo dpímo pyodopyodo, yinté u ngwo mímî pyodo, pi yilí u kwo loo, yi kópu u l:êê díy:o u pi kní yi k:i:ii yi kmaapí u dye ghi dèpwo ya. ²¹Dini ghi n:i:ii ngê u pye ghee kní y:oo yi kópu a ny:ee ngópu, wod:oo lee dniye, apê, Nmî nya. Mu kópu u díy:o pi kní y:oo noko yepê, Kêdê ghéti. Yinté dnye tpapê. ²²Dêêpí pyu n:i:ii yoo Njedusalem a ndê dniye, noko yepê, Kmêna yoo yi kada pini Setan ngê wu pini yinê a mbêpê kîgha. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²³Wod:oo Yesu ngê yi yéli a danê ngê, yepê, Setan ngê pi kní y:e kmêna daawa ngm:ii kalê té. Yepê, Daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too, ngmêné Chóó Lémi u

Ghé Dmi u wêdêwêdê mbêmê n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁴Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. ²⁵Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamyé dyênê ngmê. ²⁶Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angénté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.

²⁷Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mêdaanyimo ngî té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii dé y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too."

²⁸⁻²⁹Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilî a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilî u kuwó wa kéé té, ntââ y:e mêdaangmêwa a vy:u. Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu adî peede tpaépê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kéé té.^o ³⁰Yesu ngê yi kópu ye vyu, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo noko yepê, Yesu ngê kmêna ngma a kwo.

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátíyu 12:46-50; Luukî 8:19-21

³¹Yi dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî taa dniye. Doo u ntââ Yesu ka daapî nî dniye, mu kópu u dîy:o pi yilî, ngomo a nt:ee wo. Wod:oo kuwa dnya a kwo, kópu u kwo dy:ââ ngópu. ³²Yi yéli y:oo Yesu ka y:oo vyi ngópu, kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, kwo, ka poopoo ngî. ³³Yesu ngê yepê, N:uu ngmê a pye? Yepê, N:uu dé ye a mbwó yoo? ³⁴Yélini yi vy:o doo kwo, doo y:enê dé, yepê, K:omo tpile niye ghee knî kuwa a wee, ngmênê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ³⁵Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátíyu 13:1-9; Luukî 8:4-8

4 ¹Wo ngmê ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya, pi yilî yintómu y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee

ⁿ 3:27 1 Njon 3:8; Tpyuu 20:2 ^o 3:28-30 Hipîlu 6:4-6

dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa a wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa ng:aang:aa. ²Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

³Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê witi w:uu nt:ene têtê loo, têtê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. ⁴Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, ímê knî y:oo mî ma tumo. ⁵Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têtê mdoo kwéli dèpwo ya. ⁶Yepê, Yi witi w:uu dé límîlímî ngê pii dniye, ngmênê dini ghi n:i ngê kâádî ndîi yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u dîy:o yi km:êê dmi têtê mênê yimi daa ghêpê dniye. ⁷Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too, yi nt:u dmi daa kaa dniye. ⁸Yepê, Witi w:uu woni dé têtê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo w:uu pyoloy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo yonoy:a kele. ⁹Yepê, Kópuni nmye dí vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Luukî 8:9-10

¹⁰Dini ghi n:i ngê yoo ndîi yi p:o p:o mê loo, Yesu p:uu ndiye pyu yoo, u dyépi y:a mê miyó knî yi k:i, yi mgongo danêmbum knî yi dîy:o u kwo póo dniye. ¹¹⁻¹²Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpaê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dèêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a d:êê ngê, yi yéli y:oo yi kópu paa ntiye y:e. Yi kópu ala,

U mumu ngê a mumu ngmê,
u nyêmî ngê a nyêmî ngmê,
u wopwe ngê mêtêdê wopwe ngmê.

Wa a w:ee ngmê, ye Chóó Lémi ka wa diyé dmi,
yi dono yilî u kuwó wa kée té, mêtêdaawa a ngî té.^p

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Luukî 8:11-18

¹³Yesu ngê yepê, Angênté? Yepê, Yi mgongo danêmbum dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ló mgongo ngmanmyinê w:ee ngmê? ¹⁴Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, yepê, Chóó Lémi u kópu pi knî yi ngîma yinté a yiyé tumo. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalí, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalí. ¹⁵Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê

dmi, ímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalí, mu kópu u díy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹⁶⁻¹⁷Yepê, Witi w:uu woni knî t:aaní mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límî k:iî ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:iî ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîi yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:iî ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê díy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo límî k:iî wa kpípî nê.^q ¹⁸Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê.^r ¹⁹Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalí. ²⁰Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalí, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalí, woni knî yi mênê pyoloy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé.

²¹Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:iî ngê mgídî dpo ghay, n:iî ngê lam dpo vuywó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídî wa chaa? Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu. ²²Yesu ngê yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálí dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ²³Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

²⁴Yesu ngê yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, ²⁵mu kópu u díy:o n:iî ngê a kópu dyuu wa a w:ee, díyo knî m:uu u kwo waní y:oo. Yepê, N:iî ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa a ngee, u nuwo wa a kuwo.

Nté woo u pyidepyide u danêmbum

(Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi nuw:o ghi dmi alanté doo ya. Noko yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmídi, yi pini nmî kada adí kwo, Chóó Lémi ngê l:êê tédê wa ngee nmo, nmî mbodo dmi mudu yi: wa yââ, kn:aa dyámê tpémi yintómu nmî maknopwo adnyi ya. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo.)

²⁶Yesu Nju tpémi ye doo mgongo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo yi y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu alanté wa pyódu. Yepê, Dini ghi n:iî ngê pi ngê u nté woo a nt:ene ngê, u nté woo dpî ntówo, mo dpo kuwo, yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. ²⁷Yepê, Yi pini p:o dpî lê, kn:aa dpodo p:uu mêmumê dpodo yédi, mgídî vy:o a dpî yédi, dye ghi yintómu yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. Yepê, Yi pini u lama daa ya yédi, nté woo

^q 4:16-17 Kílosa 2:7 ^r 4:18-19 Mát 19:23-24; 1 Tim 6:9-11

lonté dpî pyidu. ²⁸Yepê, Têpê ngê chóó dpî pyidepyide kwolo, pii mwiye dpî chópu, u kuwó dini ghi ngê nté woo ndââ dpî chaa, u kuwó dini ghi ngê nt:u dpî kaalí, yed:oo dpî mdo. ²⁹Yepê, Dini ghi n:ií ngê u nté dpí mdo, yed:oo dpí ché.

Kwee u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:31-32,34; Luukí 13:18-19

³⁰Yesu ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lonté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lonté aní mgongo? ³¹⁻³²Yepê, Kwee ntee dpí k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilí ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndíí ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ií ngê yi nkwodo dpí kee, dpí tîpítîpí mb:anê, pywápê ye ya yédi.

³³Dini ghi n:ií ngê Yesu ngê u kópu dyuu pi kní ye doo tpaépê, yinté mgongo yilí ye kwólu, u dí doo u ntââ pi kní y:oo yi mgongo daapêdê w:ee tumo. ³⁴Dini ghi n:ií ngê pi yilí kní ye dpímo danêmbum, dye ghi yintómu ye dpímo mgongo. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu kní ye yi mgongo u kakémê mēdpímo cháméchámê.

Yesu ngê yópu ndíí u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Luukí 8:22-25

³⁵Yi wéni ntumokwodo, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêle. ³⁶Wod:oo dinki k:oo wo dniye, yoo a kuwo ngópu. Dinki kní m:uu loo, Yesu mye ngm:êê ngópu. ³⁷Yópu ndíí ngma a pwaa wo, vyyuwó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kēmakēma dinki pî vy:êê wo. ³⁸Yesu dinki kn:ââ ghê doo dpí, u piló mbodo knâpwo doo a ya. P:uu ndiye pyu kní y:oo u dpí ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Lama daa tóó nga anmí pwopwo té? ³⁹Yesu a pii wo, yópu ka kwo, Munto. Vyyuwó kní ye yepê, Dmyinê nd:omo. Wod:oo yópu a ngópu, dye ndíí mē kââ. ⁴⁰Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o nmye nkíngê té? Yepê, Lukwe díy:o a ka dp:ee kélímí té? ⁴¹Nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, noko yepê, Kí lonté pini? Noko yepê, Vyyuwó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

Nkedísa pi ngmê u danêmbum

Mátiyu 8:28-34; Luukí 8:26-39

5 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimí tee dniye, Nkedísa tpémi kwéli dnya a ya. ²Yesu dinki k:oo a ghay wo, pi ngmê até u kwo yi loo, u kména u ngwo ngmédoo kwo. Yi pini kpomo mênê a pwii wo, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé. ³Yi dpímo ya, dye ghi yintómu. Doo u ntââ pi ngê puwóma ti ngê daapí kudu ngê. ⁴Daa ng:êéntómu puwóma ti ngê kóó yu kudu tumo, ngmênê dpímo pwapí dé, mu kópu u díy:o l:âmo dy:ââ. Dêê dniye, daa kudu ngópu. ⁵Dye ghi

yintómu mbu knî yi mbêmê dpîmo lêpî, kpomo knî yi mênê myedpîmo lêpî, dpîmon:aa kââkââ, chóó chêêpî ngê myedpîmo châpwo.

⁶Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê Yesu kuughê a módu, mbêpê a puwâ, Yesu ka loo, yu mbodo dé y:e Yesu ka k:ame ghê wo. ⁷⁻⁸Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo ndîfî tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Yesu ngê kwo, Kmêna. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi pini ngê Yesu ka kwo, Yâpwo ndîfî u pi mbêmê nga da mbwólu, nangê kpada nê. ⁹Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dídyênî, mu kópu u díy:o nmo yilî. ¹⁰Yesu ka doo dmyinê, kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu nangê dy:ââ nmo. ¹¹Mbwêmê w:uu ndîfî yi nkígh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. ¹²Yi Kmêna knî yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. ¹³Yesu ngê yepê, U ntââ. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê w:uu yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê yintómu my:oo yono yono y:a mbêpê dniye, paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

¹⁴Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vuywo, yi yéli mye mbêpê wo, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye núw:o ngópu. N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. ¹⁵Apê, Pini n:ii kmêna knî y:oo mwo a dyênê ngópu, ka tóó. Apê, Nmo ntee pini ngê mêka tóó, mēdaa ghétighéti, kpídî u paa ngmêka t:a. Nkíngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ¹⁶Yélini yi ngópu yi kópu ghéti ngê pyodo, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu, kópuni mbwêmê knî y:e pyodo, ye myedê nté ngópu. ¹⁷U l:êê díy:o Nkedîsa tpémi Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo.

¹⁸Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo doo wowo, pini n:ii ngê u kmêna u ngwo dnye kwo, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? ¹⁹Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêle. Kwo, Daanyi nî. Kwo, Chóó Lémi ka chi ch:anê, awêde mb:aamb:aa ngê da ngee ngi. Kwo, Po mê dini, yi kópu nyoo knî ye dpîmo nté ngi. ²⁰Wod:oo yi pini adî lê, P:aa Y:a Knî yi k:oo doon:aa m:ii. Kópuni Yesu ngê u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii. N:ii knî y:oo ny:ee ngópu, ngwéti dniye, noko yepê, Vyuw! Yepê, Kópu kamî.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdê pyidu ngê

Mátíyu 9:18-26; Luukî 8:40-56

²¹Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilî knî y:oo a yina ngópu, kpé lêê u nkígh:ê dnye ya. Pi dêpwo a ya. ²²Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, ²³kwo, A tp:ee módó kîyedê mbii, kwo, Y:ay:a dê pwiyé.

Kwo, U ntâa wanyinê lê, ngêê dê u pwo any:uu yé dê, any:uu pyi, yed:oo mēdaawa pw:onu. ²⁴Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mê yilí yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkígh:ê nm:uu ghê dmi.

²⁵Pyâa yi vy:o ngmēdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpímo ya, m:âa y:a mê miyó ndî, wêê p:uu dêpê vyâ. ²⁶Yi pyópu p:uu kpeede yilí dpímo dpodo, yimi mēdnyimo mgíní vyímí kígha, nk:âa ye dpímo ngêêpí dé, u ndapí yinté chedê ngê, ngmênê dēdnyimo pyipyi, dono ngê p:ee mēdnyimo pyépi. ²⁷Yi pyópu ngê Yesu u pi dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo Yesu u kuwó mí ghê wo. ²⁸Apê, Yesu u kpídí kwódo p:uu a kêê n:aa yé, yed:oo wêê wunê vye. ²⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu u kpídí kwódo p:uu kêê yó, wod:oo wêê a vyâ, yi pyópu ngê a w:ee ngê, apê, A mbii machedê ngê dê pyódu. ³⁰Yesu u lama até yi yaa wo, apê, Ala a wâa pi ngmê p:uu dê kee, wod:oo u kuwó até yi diyé wo, yepê, A kpídí p:uu kêê n:aa dê yé? ³¹P:uu ndiye pyu kní y:oo kwo, Lukwe díy:o nye póó? Kwo, Lukwe díy:o chi vyi, A kpídí p:uu kêê n:aa dê yé? Kwo, Pi kínga dídyêní. ³²Yesu doo yeda vwuwo, yoo doo y:enê, apê, Ala kópu n:aa dê d:uu? ³³Yi pyópu ngê a w:ee ngê, kópuni u ngwo pyodo, wod:oo nkíngê mbê wo, Yesu ka adí lê, yu km:ee k:ame ad:uu ghê, u mbii u danēmbum yintómu u kwo adê nt:o. ³⁴Yesu ngê kwo, A ch:am. Kwo, A ka che kélímí mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Chi lêpí, mii chedê ngê dê pyódu, u nuw:onuw:o ngê kêê kídangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

³⁵Yesu ngê u danēmbum ghêlí dêpê kéli ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi kní ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Nm:ee módó ngê pi nga da dy:âa. Kwo, Doo u ntâa kî mâawe ngê mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê núw:o. ³⁶Kópuni dnye tpaépê dé, Yesu ngê kêê yi kélê dêpê ngópu, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkíngê. Kwo, Chi kélímí. ³⁷Pi daangmê núwo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon vyílo dé yi núw:o too. ³⁸Njayidus u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yoo yi módu, apê, Mu mbê té, mu kâákâa té. ³⁹Yesu ngomo k:oo adí kee, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ala lukwe u dnyengi ayi kwo? Yepê, Lukwe díy:o nmye mbê té? Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpí. ⁴⁰Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii too, yi dmââdí u pye mí, p:uu ndiye pyu pyile kní yi k:ii, ngomo ghi k:oo adí kee dmi, yi dmââdí ntóó kwéli doo ya. ⁴¹Yesu yi dmââdí kwulo kele, yi dnye ngê kwo, Tálita kum, u nt:u kópu, Kí dmââdí, a piidi. ⁴²Wod:oo a pii wo, modoo paambwi. Yi dmââdí u m:âa y:a mê miyó ngê doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi dmââdí Yesu ngê a pyidu ngê, ngwéti dniye, apê, Yesu ngê ló kópu adí d:uu? ⁴³Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi mênê dpo ghêpê we, pi ka nangê vyi. Yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mátíyu 13:53-58; Luukí 4:16-30

6 ¹Yesu kwéli doo ya, yi ghi a kuwo ngê, p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo, Nasalet, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii. ²Líme wo ngê ngêpê

ngomo k:oo kee dniye, Yesu ngê doo ndiye kîgha dé. Pi y:i mê yilî doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî ny:ee ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Ala kópu yilî anyi wunê ng:êênî? Noko yepê, Nuw:o ghi ndî nanê u kwo a yémî té? Noko yepê, Mbwudu yilî angénté dpî chaa? ³Noko yepê, Kî daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu. Noko yepê, Kî Méli tp:oo, Njems Njósés Njudas Saimon yi mbwó. Noko yepê, U tidê yoo al:ii myeka kwo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu mb:ii ngópu. ⁴Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani dp:uu châpu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê, ngmênêni knî y:oo myed:uudpî châpu ngmê. ⁵Doo u ntââ Yesu ngê mbwudu yilî y:i daapî chópu, ngmênê pwopwokopwe knî ngmê yi mbêmê kêê yó, u ngwo pyi too. ⁶Yesu ngê u gha vy:o apê, Lukwe díy:o kî yéli a ka dêdê kêlîmî té?

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too
Mátiyu 10:5-15; Luukî 9:1-6

Yesu ngê Nasalet a kuwo ngê, u nkîgh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi wee u kwo loo, Chóó Lémi u kópu p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. ⁷Wo ngmê ngê p:uu ndiye pyu yintómu y:a mê miyó a danê ngê, p:aani p:aani miyó miyó doo dyede. Yepê, U ntââ ngê n:aa pyépi nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ⁸Yepê, U ntââ nmyi kiyé avy:ee núw:o t:oo, ngmênê tpile n:aamu núw:o. Yepê, Nté n:aangmê núw:o, nmyi tpile péé myen:aangmê núw:o, ndapî nmyi mênê myekíngmê kwo. ⁹Yepê, Nmyi yi dópo dmi nmyi yiye yi t:ee yó, ngmênê nmyi mbwo kpídî myomoni n:aangmê t:oo. ¹⁰Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, yi dny:oo ya, u dí yi p:aani mēdny:oo a kuwokuwo. ¹¹Yepê, Pini n:ii dē p:aani n:ii adpín:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dē y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dē daadnyimo nyémî knomomê, ye yi pini dē y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u tēpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo.^s

¹²Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó p:aani p:aani lee dniye, ala kópu pi knî ye dnyen:aa tpapê, yipu, Nmyi dono kópu yilî yintómu kée tóó. ¹³Pi yilî knî y:e yi kmêna mî ngm:ii kalê tumo, yâpwo wulu mbii pyu yilî yi mbêmê dnyen:aa a pipi, u ngwo dnye pyipyi dé.^t

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ
Mátiyu 14:1-12; Luukî 9:7-9

¹⁴Yesu ngê kópuni doo d:uud:uu dé, King Antipas Helodi ngê yi kópu yilî nyongo, mu kópu u díy:o Yesu u pi pi yilî yintómu yi lama doo ya, ngmênê

^s 6:11 Dpodo 13:51; 18:6 ^t 6:13 Njems 5:14

Helodi ngê Yesu daangê módu. Pi kní ngmê y:oo Yesu p:uu apê, Njon Baptist kímêdê pyidu, wu vyílo. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o mbwudu yilí a chapí ngê. ¹⁵Ngmê kní y:oo apê, Ilacha kímaa t:aa, wu vyílo. Ngmê kní y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, apê, wunê Chóó Lémi u komo ntee dnyimo a kapí, yinté pini ngmê kímêdê pyidu, wu vyílo. ¹⁶Dini ghi n:ií ngê King Helodi ngê Yesu u pi nyongo, apê, Njon Baptist. Apê, Mbwámê kiní chapwo, apê, kímêdê pyidu, wu vyílo. Ala Njon Baptist u vye e danêmbum.

¹⁷⁻¹⁹Mwiyémwiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpám t:âmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpímo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê díy:o yi pyópu ka Njon u ngwo diya wo, yed:oo Antipas ka u ngwo vya, kwo, Njon vya ngi. Antipas ngê Njon mbwa k:oo adí kní, ngmênê ghêlí daa vyâ. ²⁰Antipas Njon ka dpímo nkíngê, mu kópu u díy:o u lama dpímo ya, Njon pi mb:aa, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u pi. Yi kópu u l:êê díy:o, pi kní ye kwódu ngê, yepê, Njon nangê vy:a. Wo kní ngmê ngê u lede kní ye dpímo tpaépê, yipu, Njon nga a pwiyé we, u kópu dyuu ngmên:aa nyêm. K:omo tpile Njon u kópu kní yi l:êê díy:o Antipas u gha l:âmo dpímo a ngêpw:angêpw:a, ngmênê u yi u ngwo dpímo kwo, Njon a ka choon:aa dêêpí.

²¹Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ií ngê dyimé wo, chóó u l:êê díy:o naa ndíí ngmê kpo, mââwe ndíí yoo a danê ngê, mââwe ndíí dêpwo a ya, Nkálili. ²²Yi nááli tédê Helodiyas tp:oo módó doo ndens, kwodo mb:aa. Yi kwodo ngê yi nááli tédê mââwe yoo a pwaa too, wod:oo Antipas ngê kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, K:omo tpile lukwe u pi ngmênye tpaépê, u ntââ nga nínê kuwo. Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpaépê, yi ntémwi nga nínê kuwo. ²³Kwo, Daaní dóó ngi, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê wunê y:enê nê. ²⁴Wod:oo yi kwodo adí lê, u pye ka ad:uu póó, kwo, King ka lukwe ngmaní dmyinê? U pye ngê kwo, Njon mbodo yu dmy:ee ngi. ²⁵Wod:oo yi kwodo mbêpêmbêpê ngê mê diyé wo, king ka kwo, Njon mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki. ²⁶Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi daapí puwâ, mu kópu u díy:o yi kópu pi yilí yi ngíma vya, mye kpaawo. ²⁷Wod:oo lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon mbwámê nyinê chepwe, kwo, mbodo dpo núw:e. Wod:oo yi lede mbwa mî k:oo kee wo, Njon mbwámê mínê chapwo, ²⁸mbodo nmoko yedê a kââ, ada núw:o, yi kwodo ka mî y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângo. Helodiyas u gha u ngwo mî pyodo.

²⁹Njon p:uu ndiye pyu kní y:oo dini ghi n:ií ngê ny:ee ngópu, lee dniye, Njon ntóó mínê ngí ngópu, kpomo u mênê mî kmênê ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê
Mátíyu 14:13-21; Luukí 9:10-17; Njon 6:1-14

³⁰Yesu u dyépi yoo Yesu ka mê diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo u kwo mínê nté tumo. Pi kní yi lama kópuni dnyen:aa kígħa dé, u kwo myedê nté tumo.

³¹Yi dini ghi ngê Yesu u nkîgh:ê pi dêpwo ghêdê, a yina ngópu, doo u ntâa kmaapî u dye ghi dêpwo ya, mu kópu u díy:o yoo mudoo a líwe, Yesu u pyinê dn̄ya a ng:uu, yi pyipyi u l:êê díy:o. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ghi mb:aa ngmên̄yinê pyw:ee koo, pi kwéli daa m:ii, ghê y:i nye vy:êê koo. ³²Wod:oo dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, pi kwéli dêpwo a m:ii, y:i lee dniye. ³³Ngmênê pi yilí y:oo m:uu tumo, mya tumo, yi p:aa a kuwo tumo, yéli maa kalê ngópu, dinki kwéli doon:aa koko, yoo y:i mwiyé mî ta.

³⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîi yi módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u díy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:ey:ee pyu daa tóó, pi ye daa vuywo. Yi kópu u l:êê díy:o daa kópu ngmídi yi lama doo kîgha. ³⁵⁻³⁶Dini ghi n:ii ngê kââdî doo wupwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Wunê kââdî kînga dê ghîi, kwo, p:aa al:ii daa tóó, kwo, kî yéli dy:ââ té, ala wee u kwo p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ³⁷Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntâa. Kwo, Yi ntoo ndapí nmî ngópu daa tóó. ³⁸Yesu ngê yepê, Mbídédí yémi nmyi ngópu a kwo? Yepê, Lee dmyeno, nyiné kp:aa yó. Dini ghi n:ii ngê mênê kp:aa ngópu, kwo, Mbídédí limi, te miyó.

³⁹Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo yoo a pyódu yó, mbiye mbêmê mbwódo yaa dniye. ⁴⁰Wod:oo yoo chámê ngópu, yoo yoo a pyidu ngópu, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê yonoy:a, yinté mbwódo yaa dniye. ⁴¹Yesu ngê Mbídédí limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vuy wo, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, mbídédí pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. Te dê mye pwaa doo, mbídédí u ch:êê kê dumo. ⁴²Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. ⁴³Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu. ⁴⁴Yélini doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mâa yoo yi mo yedê kp:aa tumo.

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa

Mátiyu 14:22-33; Njon 6:15-21

⁴⁵Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, yepê, Mbetísaida mwada kpéni lêê pee a kada dmyinê kwo. Yepê, Yoo yi p:o p:o n:aa dyede té. ⁴⁶Yi kuwó yoo yi p:o yi p:o dy:ââ too, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴⁷Dini ghi n:ii ngê ngídí doo a ghayghay, dinki kpé lêê núknînúknî u kwo doon:aa mbêpê, Yesu yéli p:uu u mo doo a ya. ⁴⁸Yi vuy wo, apê, Dinki ngê dono mîné pyw:êmî, mu kópu u díy:o kêpa yópu ngê ye a ghê wo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê mw:aamw:aa yi kéli ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpí. ⁴⁹Yi kéma chono mî m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kíyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi mênê ghípê wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ⁵⁰Yintómu yi

m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Ala nê. ⁵¹Wod:oo dinki k:oo ye wo wo, yi ngwo yópu mêtê ngópu. Yi kópu p:uu ndiye pyu yoo yi nyepênypê u kópu ngê pyodo. ⁵²K:omo tpile yoo ndîi, ntê têtê, Yesu ngê yoo u ngwo mbono ngê, ngmênê p:uu ndiye pyu knî y:oo myedêpê w:ee ngópu, pini n:ii ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi pini yi vy:o doo kwo. Doo u ntââ, daa pêtê w:ee ngópu.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkenesadet
Mátíyu 14:34-36

⁵³⁻⁵⁴Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, wod:oo pi knî y:oo Yesu adî mya ngmê. ⁵⁵⁻⁵⁶Dini ghi n:ii ngê Yesu mya ngópu, mbêpê dmi a pwaa ngópu, p:aani p:aani lee dniye, mdoo núw:o ngópu, wod:oo pwopwokopwe Yesu ka a núw:o tumo. Yesu p:o p:o kwéli dpímo lèpî, yi pwopwokopwe dnyimo dnyinêdnyinê dé, Yesu ka dnyimo ñeñe dé, yi ngmítédmi mbêmê kâa puu ghê dnyimon:aa yiyé dé. Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dê daanyi yé dê, ngmênê u ntââ ngmîdí kwódo p:uu kêtê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u kpídí kwódo p:uu kêtê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu
Mátíyu 15:1-9

7 ¹Dêêpî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Nkálili lee dniye, Pádisi ngmê knî yi k:ii Yesu ka lee dniye. ²Yi yéli y:oo noko yepê, Lukwe díy:o Yesu p:uu ndiye pyu yoo kînté a kmaapî té, yi kêtê tupwótupwó dé? Noko yepê, Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi. Noko yepê, Lukwe díy:o nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi kpîpî tumo? Noko yepê, Lukwe díy:o yi kêtê daa ghêêghêê tumo? ³⁻⁴Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Nju tpémi yintómu knî y:oo yi kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi yedê ngee ngópu, ngmênê Pádisi knî y:oo yi lémi ghi dmi ndêndê ngê a ngee ngópu, yi kêtê mwiyé dpî ghêê t:oo, ntê kuwó dpî ma ngmê, ntê mwiyé dpî ghêê ngmê, kuwó moo ma ngmê. Yi kn:ââ yoo yi tpile ghêêghêê yedê ngee ngópu, yi d:ââ ghêêghêê myeyedê ngee ngópu. Ala kópu a tpapê ngmê, Nju tpémi y:oo yi tpile mb:aamb:aa ngê daawa ghêê t:oo, ye Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi.

⁵Yi kópu u l:êê díy:o Pádisi yoo dêêpî pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî w:êê tpémi yi l:êê ghi dmi kpîpî tumo, kwo, lukwe díy:o kêtê tupwótupwó ngê a kmaapî té? ⁶Yesu ngê yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kígha ngópu, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dîpê kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kîgha noo,
ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁷Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo,
mu kópu u díy:o yi chóó yi nuw:o ngê
pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,
yi chóó yi dêêpî kópu ngê
pi knî ye a dêêpî nyédi.

⁸Yesu ngê yepê, Yoo yi dêêpî kópu dyuu nmye nyêmi ngópu, ngmênê
Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dp:ee nyêmi ngópu.

⁹Yesu Pádisi knî ye doo danêmbum, Dêêpî pyu knî ye myedoo
danêmbum, yepê, Nmyinê nmye mb:aamb:aa ngê nmye nuw:o té, ngmênê
dnyinté nmye nuw:o té. Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu
woni nmyi kéé tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngí
tumo? ¹⁰Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi
pye mí dmyinê cháâchââ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:ii ngê
kópu dono u pye mí yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó. ¹¹Yepê,
Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dyimé
pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mí ye wa a tpêpwo
knomomê, mbodo l:ámo límî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê,
Chóó Lémi ka waní y:oo, yewo, yi tpile dpo mēdaani kê. ¹²Yepê, K:omo
tpile yi pini u nuw:o díyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo
adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile ní y:oo, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye
kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile
m̄ye m̄i ye daanyi y:oo, mu kópu u díy:o ñyóó nyi vyu, Chóó Lémi u nêni.
Yepê, Pi knî ye yi pye mí cháâchââ tédê ngê nmyi pyódu ngópu. ¹³Yepê,
Yoo yi lama kîgha tédê Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kéé ngópu.
Yepê, Dye ghi yintómu yinté kópu nmye d:uud:uu tumo.

Kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu

Mátíyu 15:10-20

¹⁴Yesu ngê yoo mēdê danê ngê, yepê, A ka dmyina a ng:aa, nmyo
yintómu. Yepê, Ala kópu dpo w:ee tóó. ¹⁵Yepê, Tpileni pi u mēnê dpî
ghîi, doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê
daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê
yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu. ¹⁶Yepê, Yi kópu
mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mí kee
wo, p:uu ndiye pyu yoo yi mgongo danêmbum p:uu u kwo póó ndiye.
¹⁸⁻¹⁹Yesu ngê yepê, Nmyo kî yéli yi pénta dé? Yepê, Myedmyongê w:ee
ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mēnê dpî ghîi, doo u ntââ yi ntini ngê yi pini
Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u díy:o doo
u nuw:o mēnê dpî lê, ngmênê km:oo mēnê dpî lê, yepê, u kuwó dini ghi

ngê yi ntini moo n:aa yé. (Mósiyi ngê ntini n:ii yilí Nju tpémi ye a kwódu ngê, Yesu ngê yi kwódu yé yinté chedê ngê pyódu ngê.)²⁰⁻²² Yesu ngê yepê, Kópuni pi u kwo wunê pywuwópywuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpí pyódu, yepê, mu kópu u díy:o pini n:ii u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a pywuwópywuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilí dpí d:uu, yepê, a pyââ ti yédi, a kpaá yédi, pi dpí vy:a, pi u kuwó dpí pwiyé, a mtíkó yédi, yepê, daa dono kópu ngmídi dpí d:uu. Yepê, Pi dpí dóó, pyââ p:uu a nuw:o yédi, chóó a ya yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede too, a chaa yédi, dêêpi u mênê daa ya yédi.²³ Yepê, Yi dono kópu yintómu yi pini u gha mênê dpo pwii dmi, Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê u ngwo dpí pyódu.

Pyââ ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpímo kélímí

Mátiyu 15:21-28

²⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngê, Ntii Pââ Ndîi u kéténi mî loo, p:aa ndîi ngmê u nkîgh:ê loo, u pi Taiya. Ngomo k:oo mî kee wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi a ka ngma a kee we, ngmênê yi kópu daa pyodo. ²⁵Pyââ ngmê, tp:oo módó ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi pyópu ngê dini ghi n:ii ngê Yesu u pi yi nyongo, tp:oo módó p:o a kuwo ngê, Yesu ka loo, yu km:ee dyimê wo. ²⁶Yi pyópu daa Nju pyââ, Taiya wee u kwo pyââ. Yesu ka kwo, Mw:ââkó a Lémi. Kwo, A tp:ee módó ngê kmêna ngmêka kwo. Kwo, U ntââ wanyi ngm:ii kwolo. ²⁷Yesu ngê kwo, A yoo Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpi té. Kwo, Kn:aa yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, mu kópu u díy:o tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpi té. ²⁸Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê kmaapi tédê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi nga dí vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi. ²⁹Yesu ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Kí pyópu mb:aamb:aa ngê a ka wunê kélímí, wod:oo yi pyópu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê kichi vyi. Kwo, P:o mê dini. Kwo, Kmêna ngê ñm:ee módó ala ngwo kêda kuwo. ³⁰Wod:oo yi pyópu p:o mê diyé wo, tp:oo módó dpí tédê mî módu, apê, Ndê kópu, kmêna ngê atéda kuwo.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, yi pini ngópu, dnye dnyinté doo kîgha

³¹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Taiya wee a kuwo ngê, Saidon máádi mî kwólu, P:aa Y:a Knî yi kwo mî loo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî ta. ³²Yesu ka pi ngmê ñuw:o ngópu, yi pini ngê dnye dêpwo nyêm, dnye

^u 7:20-22 Lóma 1:29-31; Nkal 5:19-21

dnyinté myedoo kîgha. Yesu ka kwo, U ntâa ala pini mbêmê ngêê wanyi yé? ³³Yesu ngê pi knî yi vy:o a pw:ii ngê, kóo pyâa dê ngópu mênê kaa doo, kóo tpyîpwi ngê, dóo yedê yó. ³⁴Yed:oo Yesu mbóo p:uu vyu wo, yi pini ka kwo, Kweñe. (Yi dnye ngê, Etpata.) ³⁵Yesu ka dpodo ndîf ngê pyodo, yi pini ngê dnye u ngwo nyongo, dnye mb:aamb:aa ngê u ngwo mye kwólu. ³⁶Yesu ngê yepê, Kópuni dí d:uu, yepê, pi knî ye mênangên:aa vyi. K:omo tpile Yesu ngê ye kwódu ngê, ngmênê u dnye daa ny:ee ngópu, pi knî ye mêmînê nté ngópu. ³⁷Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Vyuw! Apê, Mâawa! Apê, Angênté dê pyi. Apê, Kópu yilí mb:aamb:aa ngê u lama a tóo. Apê, K:omo tpile ngópu dé, dnye daa kîgha ngmê, apê, ngmênê Yesu u ntâa, wa pyi té.

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 15:32-39

8 ¹⁻²Yi dini ghi ngê pi dêpwo ghêdê, Yesu kwéli ye doo danêmbum. Yi nté y:i chedê ngópu, wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kí yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u díy:o wo pyile a p:uu kédê chedê ngmê, yi nté kîmya chedê ngmê. ³Yepê, Yi p:o yi p:o módó n:aa dyede té, ye maa p:uu yi gha l:âmo dmi wunê ngêpangêpa. Yepê, Woni knî kuughê a ndê dniye. ⁴P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nté al:ii daa tóo, kwo, yâpwo tédê myedaa tóo, kwo, yi ntoo ntini ló y:i anmo pyw:oo, yoo u ngwo anmí mbono? ⁵Yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. ⁶Yesu ngê pi knî ye yepê, Mbwódo ya dmyeno. Wod:oo mbîdédi pyudu knî a ngí too, Chóo Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ⁷Te tp:oo pyile njini myedê ngí too, Chóo Lémi yi l:êê díy:o mye kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ee too, yoo u ngwo mbono ngópu. ⁸⁻⁹Pi yintómu podo yono yono y:a doo kmaapí, yi ghê dmi a kee wo. Ntini n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo a wó ngópu, péé pyudu mê ntówo ngópu, wod:oo Yesu ngê yoo yi p:o yi p:o mê dy:ââ too. ¹⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Dalímanuta wee u kwo lee dniye.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mátiyu 16:1-4

¹¹Pádisi knî ngma a loo, Yesu ka dnyen:aa kwopwepe. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, kí pini wo vyílo, ye Chóo Lémi ngê u l:êê díy:o mbwudu ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê díy:o, Yesu ka kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹²Wod:oo Yesu u gha dono ngê pyodo, yepê, Lukwe díy:o a ka nmye tpaépê ngmê, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yi kópu daaní d:uu. Yepê, Kópu yilí wunê kídí d:uu. Yepê, Yi kópu dmi yi p:uu dmyinê nuw:o. ¹³Wod:oo a kuwo too, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, kpé lêê ndîf mwada pee mî tee dniye.

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 16:5-12

¹⁴Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdédi mu ngmîdi dinki k:oo a núw:o ngópu, yi nuwo a kuwo wo, knî daam:uu núw:o ngópu. ¹⁵Dini ghi n:iî ngê Nkálili Kpéni Lêê dnye ngmêêpî, Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo yi yis ngê kíngí dyênê nmyo, yepê, King Helodi u yis ngê myekíngí dyênê nmyo. ¹⁶Yi kópu p:uu yi chóó noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kêdê vyi, mu kópu u díy:o mbîdédi dp:oom:uu núwo. ¹⁷Kópuni p:uu dnye danê, Yesu u lama yaa wo, wod:oo ye adí póó, yepê, Lukwe díy:o nmye danê té, nmyimo, Mbîdédi nmî ngópu daamu a kwo. Yepê, Mumdo? Yepê, Nmyi lama daa tóó? Yepê, Lukwe díy:o dmyongê w:ee ngópu? ¹⁸Yepê, K:omo tpile nmyi ngwolo dmi a kwo, ngmêê mêdp:ee mumu ngmê, yepê, nmyi ngópu a pyede, myedp:ee nyêmî ngmê. ¹⁹Yepê, Lukwe? Nmyi nuwo da kuwo, dini ghi n:iî ngê mbîdédi limi knî munê pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munê mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? Kwo, Y:a mê miyó. ²⁰Yepê, Dini ghi n:iî ngê mbîdédi pyudu knî mummy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo mummy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi my:ee ntówo ngópu? Kwo, Pyudu. ²¹Yepê, Mudmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbîdédi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Pádisi yoo yi l:êê ghi dé kídmyongê d:uu t:oo, Helodi u l:êê ghi myekídmyongê d:uu ngmê.

Yesu ngê Mbetísaida ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê

²²Mbetísaida yi tee dniye, Yesu ka ngwolo kopwe ngmê núw:o ngópu, kwo, U ntââ ngêê p:uu wanyi yé. ²³Yesu ngwolo kopwe kwulo kele, yi p:aani kuwa núwo, y:i p:uu doon:aa dpodo, tpî ngîma pywé ngê, kóó dé ngîma yé doo, kwo, Yélfí nye y:enê? ²⁴Yi pini ngê kwo, Nyââ. Kwo, Yoo anî y:enê, ngmêê na a ka yi kn:ââ ye m:iî té. ²⁵Myombó Yesu ngê kóó dé ngîma mê yé doo, wod:oo yi pini ngê ngwolo dé dpodombiy:e vyuwo kalê doo, tpile yintómu mb:aamb:aa ngê mê módu. ²⁶U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi pini p:o mê dy:ââ ngê, kwo, Ala ngwo kî p:aani mêkidingê diyé.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mátiyu 16:13-20; Luukí 9:18-21

²⁷Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:iî kada a y:ee ngópu, p:aani n:iî u pi Sisadiya Pilipay, u wee u kwo lee dniye. Maa p:uu ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ²⁸Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:iî knî y:oo Chóó Lémi u

komo wunê dnyimo a kapí, ngmê kêda pyidu, nyi vyílo. ²⁹Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmí Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyílo. ³⁰Yepê, Yi kópu pi kní ye nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu kní ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 16:21-28; Luukí 9:22-27

³¹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê nmí kada pini kní y:oo wa mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini kní y:oo wa mb:ii nê, dêêpí pyu kní y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilí a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³²Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yi kópu dêpê wópu ngê, mb:aamb:aa ngê ye vyu, wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa núwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpaê. Kwo, Yinté nga daawa pyódu. ³³Ngmênê Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu kní yi ngópu Pita ka kwo, A nkígh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapí, ye pi kní yi komo y:ee kapí.

³⁴Yesu ngê yoo a danê ngê, p:uu ndiye pyu yoo mye yi k:ii, yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o ní ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu kní yi p:uu mêkingê nuw:o, k:omo tpile a l:êê díy:o dê pw:oo knomomê, ngmênê dpo ngm:êê nêne. ³⁵Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kíngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amí ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamí u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya. ³⁶⁻³⁷Yepê, Pini n:ii chóó u tpile kní yi p:uu adí nuw:o, u l:êê díy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adí ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamí u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ³⁸Yepê, Mgídí u yoo yi l:êê ghi dmi dono dé, Chóó Lémi yi lama daa tóó. Yepê, Dye ghi kní ngmê ngê a yoo kní yi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Yi dini ghi n:ii ngê pini n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo waní mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé, enjel kní yi k:ii. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndíî ngê wa pyódu, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu.

9 ¹Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pi kní nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlí daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ u wêdêwêdê mbêmê mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile kní ye u mo u nâmo u ngwo mínê ghê wo
Mátiyu 17:1-13; Luukí 9:28-36

²Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. U dyépi pyile

knî yi ngópu, Yesu u mo u nâmo mîné ghê wo, ³ u kpídî d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. Doo u ntââ dyâmê mbêmê pi ngê yinté kpídî kpaapîkpaapî ntee kpídî daawa ghodo. ⁴ Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu k:ii danêmbum têtê m:uu tumo. ⁵ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmîné t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. ⁶ Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u dîy:o u pyipe dê yi k:ii nkîngê ngê y:aya pwiyé dniye. Yi kópu Pita ka d:ud:umbiy:e ndîf ngê pyodo, apê, Ló kópu ngmanî vyi. ⁷ Nkalî too pee yi pwo ngmê yó, yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó. Yepê, U kwo ntênê dmyinê ng:aa. ⁸ Yi vyu dniye, apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹ Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, pi ka ghêlí nangê vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó. ¹⁰ Yi wéni ngê kópuni pyodo, pi ka ghêlí daa vyi ngópu, ngmênê yi chóó yi kópu p:uu dnyimo danêmbum. Noko yepê, Lukwe dîy:o Yesu ngê u pyidepyide u pi nmo dê vyi? ¹¹ Wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dêêpî pyu knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini dîyo kuwó ada a kwo? ¹² Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê dîy:o. Yepê, Lukwe dîy:o puku yedê alanté a tóó, Pi knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa mb:ii ngmê, dono yilî u ngwo wa d:uu ngmê? ¹³ Yepê, Ngmênê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kî ta, a maa yinê a yó, ngmênê kada pini knî y:oo dono u ngwo d:uu ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vyu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Yi kópu puku yedê yinté a tóó.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mátíyu 17:14-20; Luukî 9:37-43a

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê a ndê dniye, mbu vyuwo yedê ghêpê dniye, pi yilî m:uu ngópu, Yesu p:uu ndiye pyu woni knî yi k:ii. Dêêpî pyu yoo Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kwo dnye kwopwepe. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo Yesu m:uu ngópu, ngwéti dniye, wod:oo mbêpê dmi a pwaa ngópu, u kwo lee dniye, mîné chipé ngópu. ¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Lukwe p:uu noko nmye kwopwepe té? ¹⁷ Pi ngmê yoo vy:o doo kwo, yi pini ngê kwo, Mââwe. Kwo, A tp:ee nga atéd:a núw:o, kwo, mu kópu u dîy:o u kmêna u ngwo ngma a kwo, yi kópu u l:êê dîy:o daa danêmbum, nyuno pwopwo u ngwo mye t:a. ¹⁸ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, ntóó têtê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî, kpéngi ti dê numo

v 9:7 2 Pita 1:17-18 w 9:12 Mal 4:5; Is 53:3

kêpa dpî ghê knî. Kwo, A dîdmidîdmi yédi. Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîdî vyi, yed:ê, A tp:ee ka u kmêna ngm:ii kalê yó, ngmênê kêdê dêê dmi. ¹⁹Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlîmî? Yepê, Yi tpémi a ka a núw:o yó. ²⁰Wod:oo yi tpémi u kwo adî núw:o ngmê. Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê Yesu módu, yi tpémi y:i vyâ, nyuno pwopwo u kwo y:ângo, wod:oo yi tpémi têpê mbêmê dyimê wo, doo a kpêpî, tpî ch:aa pee dê u kwo pwii knopwo. ²¹Yesu yi tpémi u mî ka adî póó, kwo, M:ââ yémi mî loo, ala kópu u ngwo u kwo a pyodo? Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê ngê doo a ya, u ngwo u kwo a pyodo. ²²Kwo, Daa ng:êéntómu u kmêna ngê dpó, Nî vy:a, ndiya nî kée, mbwaa paa nî kée, d:ud:umbiy:e pw:oo we. Kwo, U ntââ nga anmî ch:anê dmi, nyi u ntââ knomomê, wanyi ngee nmo. ²³Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, Nyi u ntââ knomomê? Kwo, N:ii Chóó Lémi ka a kêlîmî yédi, yi pini ka kópu yintómu u ntââ ngê a ya nyédi. ²⁴Wod:oo yi pini Yesu ka adî mbwólu, kwo, Chóó Lémi ka anî kêlîmî, ngmênê daa d:ud:umbiy:e. Kwo, Ngee nédi.

²⁵Pi yilî Yesu ka loo, wod:oo Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Kî kmêna. Kwo, Lukwe dîy:o ye tpémi ngópu ngê nyi pyódu ngê, dnye lukwe dîy:o u mênê nyi chedê ngê? Kwo, Ye tpémi a kuwo ngi, u ngwo mêkidingê ghê. ²⁶Wod:oo yi kmêna ngê yi tpémi adî vy:a, yi tpémi dpodombiy:e ka wo, nyuno pwopwo u ngwo y:ay:a pwiyé wo, wod:oo kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê, yi tpémi mêdêpwo a kpêpî, ntóó têpê mbêmê doo ya, wod:oo pi knî y:oo apê, E! Kêdê pw:onu. ²⁷Ngmênê daa pwene. Yesu ngê kóó ngê mgîmî ngê, a pyidu ngê, ghêêmî kââ.

²⁸Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi yilî a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii ngomo k:oo kee dniye, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu? ²⁹Yesu ngê yepê, Ngêpê ngê u ntââ. Yepê, Alanté kmêna u ngm:ii kîgha daa m:uu a tóó.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê
Mátíyu 17:22-23; Luukí 9:43b-45

³⁰⁻³¹Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi kêlê ghi a kuwo ngópu, Nkálili Wee dnyen:aa chii. Yesu ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nmîne, mu kópu u dîy:o p:uu ndiye pyu yoo u pwopwo p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê, yi yéli y:oo wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³²P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yi kópu dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póó dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mátiyu 18:1-5; Luukí 9:46-48

³³Dini ghi n:ii ngê Kîpêênîyêm taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu noko nmye kwopwepe té? ³⁴Mywenemywene mbê dniye, kópu u kwo daa vyi ngópu, mu kópu u díy:o maa p:uu noko kwopwepe n:ii a kalê ngópu, apê, Yesu u che p:ââ pee ngê n:uu angmê yââ. ³⁵Wod:oo Yesu mbwódo yaa wo, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo yi kada pini ngê nî ya, yepê, yi pini pi yintómu yi kuwó choo kwo, dye ghi yintómu pi knî yi p:uu choo dpodo. ³⁶Yesu ngê tp:ee ngma a ngéêdî, p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu kââ, yi tpémi kóó dê yi kélê kââ, yepê, ³⁷Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedí chââchââ nê. Yepê, Myenté, yepê, pini n:ii ngê adî cââchââ nê, daa a mo adî chââchââ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedí chââchââ.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Luukí 9:49-50

³⁸Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u díy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ³⁹Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, Pini n:ii ngê a pi wa vyi, mbwudu u ngwo angmê chaa, doo u ntââ yi pini ngê u kuwó dini ghi ngê kópu dono a p:uu daawa vyi. ⁴⁰Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini. ⁴¹Yepê, Pini n:ii ngê a l:êê díy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaa knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîî nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu.

Pi ngê Yesu kîngí kéé, u danêmbum

Mátiyu 18:6-9; Luukí 17:1-2

⁴²Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kélîmî té, pi ngmê ngê yi kélîmî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîî nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîî daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ⁴³⁻⁴⁴Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê díy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo,

ngmênê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. 45-46 Yepê, Máádini p:uu anmyi ghê dmi, nmyi nuu u maa ngmanmyi kalê ngmê, u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, yi máádi dono u maa, u dí ndiya, yi anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Nmyi chóó nmyi maa daanmyi kalê ngmê, a maa anmyinê kalê ngmê, ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmyi lama daadnyi ya, ngmênê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. 47-49 Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu, yimbile knî y:oo wamye ma nmyo, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi kêlê ghê ndê ngê adî pîpî nmyo. Yepê, Yi nuw:odono u kwee límîlímî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê Chóó Lémi kóó k:oo anmy:uu ghê dmi.

⁵⁰ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, ye u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu. Yepê, Ntii nté tpyópu u mênê ntee anyi yé, yepê, a kópu dyuu yinté nmyi mênê choo kwo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya.^x

Kpîpî te u danêmbum
Mátiyu 19:1-12; Luukî 16:18

10 ¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee dneiye, Njódan mbwááni ndîî mî ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo lee dneiye. Nkálili wee u kwo Yesu ngê pi yilî ntee dpîmo ndiye kîgha dé, yi yinté myedoo ndiye kîgha dé. ² Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum têdê nmî dóó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ mââ ngê u kpâm wa kpîpî? ³ Yesu ngê yepê, Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu a ka vyi yó. ⁴ Kwo, Mósisi ngê ala kópu nmo kî ch:ee ngê, apê, Mââ ngê u kpâm dí kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ⁵ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kpâm knî ye vuyuu dnyinté nmyi lama a tóó, Chóó Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmî ngópu. ⁶ Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê pyââ mââ l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê choo ya.^y ⁷ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mââ u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî.^z ⁸ Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóó, ngmênê mu ngmîdi. ⁹ Yepê, Cha cha n:ii Chóó Lémi ngê dpo kââdî dê, pi ngê d:uudpî chámê dê.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo mê diyé dneiye, Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kópu p:uu u kwo póó dneiye. ¹¹ Yesu ngê yepê, Pini n:ii ngê u kpâm

^x 9:50 Mát 5:13; Luukî 14:34; Kílosa 4:6; 1 Tes 5:13 ^y 10:6 Gen 1:27 ^z 10:7 Gen 2:24; Epeso 5:31

dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu.^a ¹²Yepê, Myenté, pyópu n:ii ngê u moo wa kpîpî, kn:aa pini p:uu amî yéé, yepê, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê mââ ti u kópu ayi d:uu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo núw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Luukî 18:15-17

¹³Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma núw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo ye kwódu ngópu. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, p:uu ndiye pyu knî ye nodê wo, yepê, Ye namê kwódu yé, a ka a núw:o teñe, mu kópu u díy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adí y:enê dé. ¹⁵Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmi ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyêmi, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ. ¹⁶Wod:oo Yesu ngê tp:ee dmââdîma doo a ng:êênî dé, u pa doo t:emî dé, kêê yi mbêmê doo yiyé, doo kpaapîkpaapî dé, yipu, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Luukî 18:18-30

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê kada doo a yém, pi ngmê mbêpêmbêpê ngê u kwo loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo póo wo, kwo, Nmî ndiye pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁸Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmîdi yi mb:aamb:aa. ¹⁹Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, m̄ye m̄i chi chââchââ dê. ²⁰Yi pini ngê kwo, Mââwe, kwo, tp:ee tédê noo a ya, yi kópu dyuu noo a chââchââ, ala ngwo myenî chââchââ té. ²¹Yesu ngê até doo y:enê, u gha vy:o apê, Kî pini a nuu u pi. Yi pini ka kwo, Kópu mu ngmîdi chuungê d:uu ngê, kwo, Chi lèpî, kwo, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóo p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²²Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilî angênté anî yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u díy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²³Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁴Yesu p:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, apê, E! Apê, Kî lónté

^a 10:11 1 Kódin 7:10-11

kópu? Yesu ngê yepê, Kí tp:eema. Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndíí. ²⁵Yepê, Mbwêmê ndíí, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶P:uu ndiye pyu kní y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amí ghê? ²⁷Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmí ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilí yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Tpile yilí yintómu nmo kuwo ngê, anmínê yâmuyâmu ngi. ²⁹⁻³⁰Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u tídê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mí dpo kuwo dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo tédê dmi myedo kuwo té, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê yinté tpile yilí amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê díy:o tpile ngmídi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yonoy:a amêdê pyw:oo, yepê, ngomo dé, u tídê mbwó yoo, u pye mí yoo, u tp:ee dmââdîma, u yâpwo tédê dmi. Yepê, Nyââ, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê u tpile yilí yinté amêdê pyw:ee té, yepê, dye ghi kní ngmê ngê pi kní y:oo a l:êê díy:o yi pini wamye kpaka ngmê. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamí amínê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³¹Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngmênê díy:o kuwó amêdê ghê dmi.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Luukí 18:31-34

³²Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu maa p:uu dnye m:ii, Njedusalem dnye lèpí, Yesu yi kada doo kwo. Yi kópu u dyépi yoo yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, yélini y:oo dnye yâmuyâmu dé, mye nkíngê mbê dniye. Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo kn:aa núw:o too, u pwopwo p:uu yi mo ye doon:aa danê. ³³Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndéndê, ngmênê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, déêpí pyu yoo yi k:ii, a vyee u dy:oo wa a chápwo ngmê, wa mgímí nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ³⁴Yepê, Yi tpókní y:oo wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi tpyípwí, wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê wamêní pyidu.

Njems mbwémi Njon y:oo Yesu ka kópuni dpímo dmyiné

Mátiyu 20:20-28

³⁵U kuwó dini ghi ngê Sepédi tp:oo dê Yesu ka lee knopwo, Njems mbwémi Njon. Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U yi nye a kwo, Kópu nye ngmê d:uu ngi.

³⁶ Yesu ngê yepê, Ló kópu dp:o ngmaní d:uu? ³⁷ Kwo, Dini ghi n:i ngê m̄i ndîi ngê wa pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, u yi nye a kwo, Yoo yi kada dp̄i kaa nyédi. ³⁸ Yesu ngê yepê, Kópuni a ka dpo dmyinê ngmê, daa dp̄i lama dpo mbumu mo. Yepê, Dp̄i u ntââ dê, pi kn̄i y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? ³⁹ Kwo, Nyo u ntââ dê. Yesu ngê yepê, Kópuni pi kn̄i y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngê dpo amye d:uu ngmê.^b ⁴⁰ Yepê, Ngmênê doo u ntââ a che p:ââ pee a chóó daan̄i ngmidi. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:i kada adí kwo, yi pini wunê ka a ngmidi ngê.

⁴¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a kn̄i y:oo dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye. ⁴² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, yélini daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:i kada pini ngê dp̄i pyódu, yoo yinê a y:enê ngê, yinê a dpodo kígha too. ⁴³⁻⁴⁴ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o yinté daadí ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:i ngê u yi adí kwo, Kada pini ngê n̄i pyódu, yi pini ngê choo ngêêp̄i nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ⁴⁵ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê díy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêp̄i too, yi l:êê díy:o wan̄i pw:onu, pi yilí yi pywuu ngê amy:aa pyódu.^c

Yesu ngê ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê, Njédikó

Mátíyu 20:29-34; Luukí 18:35-43

⁴⁶ Njédikó taa dniye, yi dnye ya, dini ghi n:i ngê Njédikó dnya a kuwokuwo, pi yilí yi kii, pi ngmê maa nkîgh:ê doo ya, u pi Mbatímeyas, Tímeyas tp:oo. Yi pini ngwolo dê kopwe dê, daa dpodo u ntââ, maa nkîgh:ê dp̄imo ya, pi kn̄i ye ndap̄i dp̄imo dmyinê. ⁴⁷ Yi pini ngê dini ghi n:i ngê nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kíyedê pwiyé kn̄i, wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:i Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁸ K:omo tpile pi yilí yintómu u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁹ Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Kí pini a ka a pwiyé we. U kwo até yi mbwóó dniye, kwo, Nga mb:aamb:aa ngê pyaa we, gh:êédé. Kwo, Yesu ngê apu, A ka a pwiyé we. ⁵⁰ Ngwolo kopwe ngê u nkuwo kp̄idí a pywálí ngê, m:i kée ngê, mbêka wo, Yesu ka loo. ⁵¹ Yesu u kwo póó wo, kwo, Lukwe nga ngmaní mdo? Yi ngwolo kopwe ngê kwo, Máâwe. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélí m:aa m:uu. ⁵² Yesu ngê kwo, U ntââ, kwo, méchi lèp̄i. Kwo, Ngélimí mbêmê chi piyé. Wod:oo yi ngwo yélí mē módu, Yesu u kuwó maa p:uu mye ghê wo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátíyu 21:1-11; Luukí 19:28-40; Njon 12:12-19

11

¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:i Njedusalem ghêlí daa n̄i dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi

^b 10:39 Dpodo 12:2; Tpyuu 1:9 ^c 10:45 1 Tim 2:5-6

Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ²Yepê, Mu p:aani nmí kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê íedê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálí nyoo, a ka dpo úuw:o nyoo. ³Yepê, Pini n:ii ngê dpo dé vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo íeíe ngmê, yepê, ye ala kópu u kwo dpí vyi nyoo, kwipi, Nmí lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. Mgí daawa a puwâ, díyo mêwunê diyédiyé kígħa. ⁴Wod:oo adí lee kní, yi p:aani ad:uu taa kní, apê, Ndonki tp:oo yedê íedê mu t:a, ngomo t:âmo. ⁵Dini ghi n:ii ngê dpíma a pywálípywálí, pi ngmê kní y:oo yepê, Lukwe díy:o ye ndonki tp:oo dpo pywálípywálí ngmê? ⁶Kópuni Yesu ngê ye a vyu, yi tpódu y:oo yi p:aani tpémi ye yinté vyi ngópu, wod:oo yi p:aani tpémi y:oo kópu mēdaa vyi ngópu, Ka, yepê, d:ââ úuw:o nyoo. ⁷Wod:oo yi ndonki Yesu ka úuw:o ngópu, yi nkuwo kpídí dé yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dneye lēpí, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinédnyinê. ⁸King ntee dnyimo cháâcháâ, Yesu yinté mye chápu ngópu, woni kní y:oo yi nkuwo kpídí a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo, woni kní y:oo yi kní ngmê vy:éê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki yi mbêmê doo paa, Yesu pyipwo doo ya. ⁹Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kélê ghê doo paa, Njedusalem nipi dneye lēpí, u nkwo dneye kââkââ, kópu, Munmíkó Nmí Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. ¹⁰Kópu, Dépidi ntee pini. Kópu, Límí k:ii yoo yi kada pini ngê paa pyédi. Kópu, Chóó Lémi chaa kígħa koo.

¹¹Dini ghi n:ii ngê Yesu yi p:aani ndíí mî ta, Njedusalem, Chóó Lémi u ngomo k:oo mí kee wo, tpile yilí y:i mí módu, wod:oo Njedusalem mēda kuwo ngópu, Petani mē diyé dniye, mu kópu u díy:o yi dini ghi ngê kââdí doo wupwo.

Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê Yisíléli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo ngmê kwólu
Mátíyu 21:18-19

¹²Womumo mw:aandiye Petani a kuwo ngópu, Njedusalem dneye lēpí. Maa p:uu Yesu ngê dómu kele. ¹³Maa nkígh:ê kuwe ngmê m:uu ngópu, yââ vyi ndíí. Yesu yi yini km:ee adí lē, apê ngmênê, Kí yini p:uu kígħa ngma a kwo. Yi n:ee, apê, Kígħa p:uu daa kwo, mu kópu u díy:o doo u kyopwokyopwo u dye ghi ngê módu. ¹⁴Yesu ngê yi yini ka kwo, Pi ngê ngígħa daamuwa ma. Yi yini ka kópuni vyu, p:uu ndiye pyu kní y:oo ny:ee ngópu.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a
pw:oo ngê

Mátíyu 21:12-17; Luukí 19:45-48; Njon 2:13-22

¹⁵Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mí kee dniye, apê, Pi kní y:oo tpile tp:oo

mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî têtê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpîi yi kpópu, ímê tp:oo pywupwi têtê yi p:o a ngî too, yi ya têtê dnyi mye dy:ee too. ¹⁶Yélini Njedusalem dnyimo dpodo, tpile dnyimo dnyinêdnyinê dé, u yi y:e dèdpîmo kwo, Chóó Lémi u ngomo kuwa máádi nmîmo kwolo, mu kópu u dîy:o kuughê, u yi y:e dpîmo kwo, Kêlí nmî pwii dmi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo máádi nmî kwolo, chono nmî pwii dmi, Yesu ngê yi kópu yi yéli ye kwódu ngê. ¹⁷Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vvu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,

dyámê pê yintómu pi knî yi ngêpê têtê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaá têtê ngê dmye pyódu ngmê.

¹⁸Kópuni Yesu ngê d:uu ngê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dèêpî pyu yoo yi k:ii, dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî vy:a. Yesu ka nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o pi yilí yintómu y:oo u dèêpî dnyimon:aa nyê.

¹⁹Yi ntumokwodo Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem a kuwo ngópu.

Yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, u pwopwo

Mátiyu 21:20-22

²⁰Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Njedusalem dnye diyédiyé, yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, yi yini maa nkígh:ê yi m:uu ngópu, Apê, Atédê pw:onu, d:ud:umbiy:e. ²¹Yi kópu dini ghi n:ii ngê Pita ngê nuw:o kwólu, Yesu ka kwo, Máâwe. Kwo, Yini n:ii nyi nt:ââ, ntóó ngî mwini. ²²⁻²³Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kélîmî knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Kí mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu wa d:uu. ²⁴Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o nmye n:aa tpapê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê têtê Chóó Lémi ka tpile ngmanmyi dmyinê, nmyi gha vy:o wanmyi vyi ngmê, anye, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo, yepê, yi kópu anmyinê pyw:ee ngmê. ²⁵⁻²⁶Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o nédê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, yepê, k:omo tpile Chóó Lémi ka anmyi ngêpê, ngmênê kópu dononi nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vvuwo daawa kée té, yi l:êê dîy:o ntââ nmye wa vy:u. Yepê, Pi knî yi dono nmyi kuwó mwiyé dpî kée tóó, yed:oo Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó u nkwo wa kée té, mēdaadî nuw:onuwo dé.

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátíyu 21:23-27; Luukî 20:1-8

27-28 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem mê taa dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mê kee dniye, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii Yesu ka lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? 29 Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiye ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyinê vyee ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpaépê. 30 Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? 31 Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaépê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaépê, Lukwe díy:o Njon ka dpîp:e kélímí mbê dniye. 32 Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaépê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi kní y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê. Pi kní ye nkíngê mbê dniye, mu kópu u díy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. 33 Yi kópu u l:êê díy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini kní yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátíyu 21:33-46; Luukî 20:9-19

12 1 U kuwó dini ghi ngê Yesu pi yilí kní ye doo mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilévylê tédê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya tédê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê kní ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vvyuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dé kaa knomomé, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilévylê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, kní a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya. 2 Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kypowo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu kní y:oo a wain kní nga ngmêdo kê y:e, a ka dpo núw:o ngi. 3 Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu kní y:oo wain kní u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mē dy:ââ ngópu. 4 Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmídi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu. 5 Yepê, Myenté, wain kpê chóó ngê kn:aa pini m:uu dy:ââ ngê, yi pini vya ngópu, daa pyiyé wo.

Yepê, Wain kpê chók ngê pi yilí ye dy:ââ ngê, woni kpaka tumo, woni vya tumo, wain u kwo daa dy:ââ ngópu. ⁶Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee aminê châpu ngmê, daawa a vya ngmê. ⁷Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê pyu kní y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kí wain kpê chók tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ⁸Yepê, Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chii mênê mí kée ngópu.^d

⁹Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chók ngê ló kópu y:e angmê d:uu? Yepê, Wa a lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâádî ngmê. ¹⁰Yepê, Ala kópu puku yedê nmyinê kp:aa ngópu, apii, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu kní y:oo kée ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo.^e

¹¹Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê,
nyepênyepê u kópu yi d:uu ngê.

¹²Nju tpémi yi kada pini kní y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u díy:o a w:ee ngópu, apê, Kí nmî p:uu a mgongo. Ngmênê pi yilí kní ye nkîngê mbê dniye, wod:oo Yesu mēdaa mgîmî ngópu, a kuwo ngópu, wod:oo lee dniye.

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mátíyu 22:15-22; Luukí 20:20-26

¹³Pádisi yoo, Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka lee dniye, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî dód.^f ¹⁴Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu u kópu ngê doo ya, wod:oo yi p:uu ndiye pyu kní ngmê ngmídi ngópu, king Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo, Mââwe, kwo, nmî lama ka tóó, Ndéndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi kní ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chók Lémi u kópu dyuu pi kní ye ndéndê ngê nye tpaê ngê. Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpí kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndíi ka tákisi wanmî pywupwi? Kwo, Wanmî pwila, ó daanmî pwila? ¹⁵Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê té. Yepê, Lukwe díy:o nmye dódó nê? Yepê, Tákisi ndapí a ka ngma a núw:o yó, ngmênê m:uu. ¹⁶U kwo yi núw:o ngópu, yepê, Ala ndapí p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndíi u kââ u pi ye tóó mo. ¹⁷Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndíi ngmênêni, u kwo mēdmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chók Lémi ngmênêni, Chók Lémi ka mēdmyinê yémî. Yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo Yesu a kuwo ngópu.^g

^d 12:8 Hipílu 13:12 ^e 12:10-11 Psalm 118:22-23; Dpodo 4:11; 1 Pita 2:6-8 ^f 12:13 3:6
^g 12:17 Lóma 13:7

Pyidepyide u danêmbum*Mátiyu 22:23-33; Luukí 20:27-40*

¹⁸Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mêt:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o Yesu alanté dnye dódó.^h ¹⁹Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adí ya knomomê, yi tp:ee daadí ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê.ⁱ ²⁰Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ²¹Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdí, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ²²Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmídi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngî ngópu. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ²³Kwo, Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amí pyódu. Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmídi p:uu yéé dniye.

²⁴Yesu ngê yepê, Dnye kn:aadi ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu dyuu nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama myedaa tóó. ²⁵Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mââ numo p:uu mēdaawa yéé knî. ²⁶Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Mósisi u puku pee dp:eengê w:ee ngópu, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pípî. Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Nê, ng:ââ Epilaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo.^j ²⁷Yepê, Chóó Lémi yi tpókknî yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê yi ghê a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo. Yepê, Ndêndê ngê dnye kn:aadi ngmê.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó*Mátiyu 22:34-40; Luukí 10:25-28*

²⁸Dêêpî pyu ngmê y:i doo ya, Yesu u danêmbum doo ng:aang:aa. Yi pini ngê apê, Yesu ngê Sadyusi yoo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dê vy:a, wod:oo Yesu ka póó wo, kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? ²⁹Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada ye tóó, kwo, Yisíléli tpémi. Kwo, Ala kópu ny:ee yó. Kwo, Chóó Lémi nmî yâpwo njini, nmî kada pini. Kwo, Daa m:uu a tóó.^k ³⁰Kwo, U nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu

^h 12:18 Dpodo 23:8 ⁱ 12:19 Deut 25:5 ^j 12:26 Ex 3:2-6 ^k 12:29 Deut 6:4-5

dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. ³¹Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Ñyóó nuu ghi nódó ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódó yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê kada a tóó mo.¹

³²Yi dêêpî pyu ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Ndêndê ngê kîchi vyi, Chóó Lémi mu ngmidi yi yâpwo, yâpwo kn:aa daa m:uu a tóó. ³³Kwo, Pi nódó Chóó Lémi u nuu ghi mb:aamb:aa ngê choo ya, Chóó Lémi u gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu choo nuw:o, u dpodo p:uu myechoo dpodo. Kwo, Pi nódó chóó u nuu ghi ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi yi pini nódó yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê ndîî dê, kwo, Chóó Lémi ka kpêê yiyê ngmênê u kwo têdê.^m ³⁴Yesu ngê apê, Kí pini ngê gha kópu ngmêkêdê vyi, yi pini ka kwo, Daa kêmakêma Chóó Lémi kóó k:oo nye wowo. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daam:uu poo ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adí ya?

Mátiyu 22:41-46; Luukî 20:41-44

³⁵Yesu dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo doon:aa dêêpî, pi knî ye póó wo, yepê, Lónté? Yepê, Dêêpî pyu knî y:oo lukwe díy:o ala kópu a tpaépê ngmê, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king Dépidi u tii ínedê pini ngmê? ³⁶Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o Dépidi ngê chóó u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, díyo anî vya té,
nyí yodo u maknopwo waní yé té.

³⁷Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yélini dnye lémilémi, Yesu ngê yi pi dmi yinté a ghîpî ngê, yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Yesu pi knî ye Dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 23:1-36; Luukî 20:45-47

³⁸Dêêpî têdê Yesu ngê yepê, Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangmê t:oo, n:ii knî y:e u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîî ngê pyaa we, nmî kpídî dmi mb:aa kélé nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pídný:oo cháâcháâ nmo. ³⁹Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa têdê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁰Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî

¹ 12:31 Lev 19:18; Nkal 5:14; Lóma 13:9; Njems 2:8 ^m 12:33 1 Sam 15:22; Hos 6:6

dóo t:oo, yi tpile dpí t:âmo t:oo, ngmênê pi kní yi ngíma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadî ngê dpí pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Luukí 21:1-4

⁴¹⁻⁴²Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo k:oo doo ya, yoo doo y:enê, Chóó Lémi ka ndapí kwéli dnye yém. Ndáapi yilí kní y:oo ndapí ndîi yilí kée ngópu, ngmênê kuknwe ngma a loo, ndapí kmono miyó njini kée ngê.ⁿ ⁴³⁻⁴⁴Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapí ndîi yi kée, ndáapi kní y:oo têtê yi kée ngmê, mu kópu u díy:o yi yéli yi ngópu ndapí ndîi ye tóó, têtê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapí n:i kmono dê tóó mo, vyílo dê yi kée dê, u ngópu mêtêdêmu tóó.^o

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátíyu 24:1-2; Luukí 21:5-6

13 ¹Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:i ngê dnya a kuwokuwo, ngmê ngê kwo, Mââwe. Kwo, Kí lóntoo chêpí dé, kî ngomo u ngwo kî wó tumo. ²Yesu ngê kwo, Kí ngomo pââ ndîi chi m:uu té? Kwo, Mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Kwo, Chêpí pywápê ngmê n:i ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadí ya. Kwo, Kn:aa lede kní y:oo kî ngomo pê yintómu wa pwaaw t:oo.^p

Kópu dono yilí yi danêmbum

Mátíyu 24:3-14; Luukí 21:7-19

³Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:i u pi Olipi, yi mbwini mbêmê mî kee dniye, y:i dnyen:aa ya. Yesu ka p:uu ndiye pyu páádi loo, yi pi dmi Pita mbwémi Andru, Njems mbwémi Njon. ⁴Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ngí mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁵Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuyuwu, pi ngmê ngê kîngí dóo nmyo. ⁶Yepê, Pi yilí wa a lê, u yi y:e adí kwo, Nê u d:aa nmo kâádí, nmyewo, Ala nê vyílo. Yepê, Pi yilí yinté wa dóo t:oo.^q ⁷Yepê, Dini ghi n:i ngê lêê pââ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó nmyi nkîgh:ê amyidnyi lêê, yepê, nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda

ⁿ 12:41-42 2 Kings 12:9 ^o 12:43-44 2 Kódin 8:12 ^p 13:2 Luukí 19:43-44

^q 13:6 13:21-22; 1 Njon 2:18

dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ⁸Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo. Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilî yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilî tédê dé, ngmênê dono kópu ndîf dé díyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vwuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo a l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kígha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo. Yepê, A l:êê díy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:a kóté kígha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁰Yepê, A kópu mb:aa pi yilî yintómu knî y:oo mwiyé dpî ny:ee y:e, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê chedê ngê wa pyódu. ¹¹Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaépé dé, yi kópu knî yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kígha nmyo, kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye choo tpaépé, yi kópu kada pini knî ye dmyinê tpaépé. Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpaépé dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu ayinmyin:aa tpaépé dé. ¹²Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyee dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yinté yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo wamye vya t:oo. ¹³Yepê, A l:êê díy:o pi yintómu knî ye wanmyi diya dmi, ngmênê n:ii knî y:oo myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té.^s

**Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlí dèpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu
Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mátíyu 24:15-28; Luukî 21:20-24**

¹⁴Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono doo u kwo tédê angmê m:uu ngmê. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vwuwo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁵Pini n:ii u ngomo maknopwo adî ya, límílímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêkíngî kee, u tpile kídangmên:aa ngî. ¹⁶Yepê, Pini n:ii yâpwo tédê adín:aa dpodo, u p:o mêkíngî diyé, u tpile kíngmê nya, límílímî ngê dpî mbêpê we, mbu mbêpê dp:uu mbwolo we. ¹⁷Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîf wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîf

r 13:10 Mát 28:19 s 13:13 Njon 15:18-21

amyedê pyw:ee ngmê. ¹⁸Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapídný:oo mbêpê. ¹⁹Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîi wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini têtê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, u dî ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîi u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²⁰Yepê, Chóó Lémi ngê yinë a vvu, apê, Yélini nê ngmídi ngê yi l:êê díy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dêêkwédi ngê waní pyódu. Yepê, Wodaa vvu, ye pi yintómu pí pw:oo dniye. ²¹Yepê, Yi dini ghi ngê, yepê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii a ngmídi ngê vyílo ka kwo, yepê, yi pini ka kídmyongê kélímí mbê dmi. ²²Yepê, Pi yilí knî y:oo kêêmí wa kaa t:oo, pi knî ye wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmídi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamyé dóó ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilí wa chaa ngmê, mu kópu u díy:o u yi y:e adí kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmídi ngê, nmí dóó té.^t ²³Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kíngí dóó nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, ala yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidí t:oo.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mátíyu 24:29-31; Luukí 21:25-28

²⁴⁻²⁵Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kâádí wa mgêdê knî, mêdaadpí pil:apil:a, pudu yilí yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dínê dmi wa ghêê té.^u ²⁶Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamyé mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kíyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkálí too pee dmi mbêmê ka kwo.^v ²⁷Yepê, Enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmídi ngê wa danê t:oo, y:i ye anîn:aa vvuwo.^w

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátíyu 24:32-35; Luukí 21:29-33

²⁸Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpí ghê, nmyi lama u ngwo dpí yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ²⁹Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpí vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye ní danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo. ³⁰Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³¹Yepê,

^t 13:22 Deut 13:1-3; 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13 ^u 13:24-25 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-14

^v 13:26 Tpyuu 1:7 ^w 13:27 1 Tes 4:16-17

Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Pi ngmê u lama daa tóó Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mátíyu 24:36-44

³²Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa tóó. Yepê, Ngmênê M:aa mu ngmídi u lama a tóó. ³³Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u díy:o wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, nmyi lama daa tóó. ³⁴Yepê, Alanté adí ya. Yepê, Mââwe ndîf kn:aa p:aani angmê lê, u dpodo pyu yoo wa a kuwo té, yi dpodo ñedê dpodo ñedê wa kaa té, ngomo y:enê pyu ka wa vyi, kwowo, Chi t:âât:ââ nê. ³⁵Yepê, Dmyinê t:ââ, mu kópu u díy:o nmyi mââwe ndîf wéni n:ii ngê wa t:aa, nmyi lama daadí ya. Yepê, Apê ntumokwodo wa t:aa, apê mgîdí vy:o wa t:aa, apê mw:aamw:aa wa t:aa, apê mw:aandiye wa t:aa. ³⁶Yepê, Tumutumu wa a lê, dpí tédê kîngmê m:uu nmyo. ³⁷Yepê, Kópuni nmye dí vyi, pi yilí yintómu yi l:êê díy:o n:aa tpaépê, yepê, dmyinê t:ââ.

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mátíyu 26:1-5; Luukí 22:1-2; Njon 11:45-53

14 ¹Nju tpémi y:oo yi naa ndîf dê daa kêmakêma dnye kuwo dê. Yi nááli dê yi pi dê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa. Dêêpí pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. ²Noko yepê, Naa ndîf m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakí d:uu. Noko yepê, Pi yilí kédê t:aa, wa ghetghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátíyu 26:6-13; Njon 12:1-8

³Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapí. Yi pini p:uu too pee mbii leprísi mwiyé doo ya. Yi kmaapí tédê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile u pywuu ndîf, u pi naadí, tód:o ntee tpile, tuu mb:aamb:aa. Yi pyópu ngê yi pód:a komo puwá, naadí Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a chedê ngê. ⁴Yélini y:oo yi kópu m:uu ngópu, woni yoo nod:e dniye, noko yepê, Kí pyópu ngê lukwe díy:o kî kópu dê d:uu? Apê, Naadí lukwe díy:o dê dyênê? ⁵Apê, Kí pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapí pyolo yono y:a pudu kmênê, yi ndapí ndîf pinté knî ye pudu y:oo. Wod:oo yi yéli yi pyópu ka a tpêpwo dniye. ⁶Yesu ngê yepê, U kwo namê mbumu. Yepê, Lukwe díy:o dmye mywenemywene kalé ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. ⁷Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmya a pyw:êmî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye

adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mêdaani kwo. ⁸Yepê, Kî pyópu ngê u ntââ kópu a nga yi d:uu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, wa kmênê nê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, tpileni pi ntóó p:uu anyi d:ii, kî pyópu ngê a p:uu vyílo yii d:ii. ⁹Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyêm, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vvu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê
Mátíyu 26:14-16; Luukî 22:3-6

¹⁰Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédíyót pi. Yi Njudas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. ¹¹Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. Wod:oo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo
Mátíyu 26:17-19; Luukî 22:7-13

¹²Wéni n:ii ngê Mbídédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmímo l:âmol:âmo? ¹³Yesu ngê pi miyó dy:ââ ngê, yepê, Njedusalem choo lèpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. ¹⁴Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ngomo chóó ka dp:uu póó cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹⁵Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîi dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹⁶Wod:oo p:uu ndiye pyu dé y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vvu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu
Mátíyu 26:20-30; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁷Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, nté kwéli a l:âmo ngópu. ¹⁸Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, yepê, k:omo tpile nipi nmo kmaapî té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê daa kêmakêma a kwódo ngê a wowo. ¹⁹P:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o

dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo póó, kópu, Nê kuu, apii? ²⁰Yesu ngê yepê, Ye y:a mê miyó anmyi tóó, yepê, k:omo tpile d:âa mu ngmídi k:oo mbídédí n:êê nmo kmênêkmênê té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²¹Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada têdê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê.

²²Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbídédí a ngêêdí, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê. ²³U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yintómu nda ngópu. ²⁴Yesu ngê yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilî yi l:êê díy:o wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdí.* ²⁵Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîî ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîî u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ²⁶U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
Mátíyu 26:31-35; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

²⁷Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ²⁸Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê amênî pyidu, nmyi kada anî ghê, Nkálili anî lê. ²⁹Pita ngê kwo, K:omo tpile kî tpóknî y:oo wunê kuwokuwo ngi, kwo, nê mu ngmídi daanê kuwo ngi. ³⁰Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Mgîdí vy:o kêmkêm ghêlî k:ii my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. ³¹Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê díy:o amye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê
Mátíyu 26:36-46; Luukî 22:39-46

³²Kwéli lee dniye, yi kêlê ghi u pi Nketsemane. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Al:ii dmyinê ya, nîmo ngêpê. ³³Yesu ngê pi pyile ngmídi

* 14:24 Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipîlu 9:20

ngê, Pita ngmê, Njems myomo, Njon pyolo, yi k:ii lee dniye. Yesu nkîngê mbê wo, u ghê a kee wo. ³⁴Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo, dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê.^y ³⁵Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono kópu daanê pyw:oo? ³⁶Kwo, Tpile yilî yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó.

³⁷U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Lukwe dîy:o nye dpî? Kwo, D:ee ngêpê. Kwo, Lukwe dîy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênê daanyi ya? ³⁸Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vuywo, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kédangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê ní we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa wanmyi vyi t:oo, ngmênê nmyi tókótókó tédê wanmyi dêê dmi.

³⁹Myombó Yesu ngêpê tédê mê loo, mwiyémwiyé ntee doon:aa ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê. ⁴⁰U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mywene ye ghê wo, kópu u kwo daa vyi ngópu.

⁴¹Pyolombó Yesu modon:aa ngêpê, p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgîmîmgîmî nê. ⁴²Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Luukí 22:47-53; Njon 18:1-11

⁴³Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa núw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó. ⁴⁴Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nîné chipéchipé, yepê, yi pini yi vyîlo. Yepê, Dpî mgîmî yó, nmî kada pini knî ye dpî núw:o yó.

⁴⁵Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mâawe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyíngo. ⁴⁶Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e mgîmî ngópu. ⁴⁷Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo ní vya té, wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê mbwámê pêdê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini

^y 14:34-35 Njon 12:27; Hipîlu 5:7-8

u dpodo pyu ngmê. ⁴⁸Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kêlê a ka dmyinê lee dmi. ⁴⁹Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, yi nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o yi dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, awêde até dmye ntiye ngmê. ⁵⁰Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

⁵¹U kuwó dini ghi ngê pi mgêmi ngmê ngê Yesu u yâmuyâmu kn:ââ chópu. Lede knî y:oo apê, My:oo mgîmî. ⁵²Yi pini u kpîdí ngê kaa dniye, mbêpê dini ghi n:i ngê a puwâ, u kpîdí yi kêê yedê a kuwo ngê, wod:oo kn:ââ mbwii mbêpê wo.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu
Mátiyu 26:57-68; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵³Yesu dini ghi n:i ngê mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo níuw:o ngópu. Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini yoo nipi lee dniye, dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. ⁵⁴Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:i ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo, ndoo chedê yaa wo, lede knî yi k:ii dnye ndê vyílî. ⁵⁵⁻⁵⁶Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yilî knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilî t:ee ngópu, ngmêne pi miyó dê y:oo yi kópu ngmîdi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê pyodo, Yesu daapî ndyîko ngópu.

⁵⁷⁻⁵⁸U kuwó dini ghi ngê pi knî ngmê ghêêdí wo, k:omo ngê yepê, Kî pini ngê ala kópu mwo a vyu, nmopê, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, pi knî y:oo n:i wó ngópu, wo pyile amî lê, kamîni m:uu anî wó, daa pi ngê kîlî wa wó. ⁵⁹Daa ngmîdi mbêmê dnye danê, yi kópu u mo u mo dé, wod:oo kada pini knî y:oo noko yepê, Ka k:omodanê té.

⁶⁰U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ghêêdí wo, Yesu ka póó wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyi ngmê, daanyinê vy:a? ⁶¹Ngmêne Yesu tumu doo ya, kópu myedaa vyu. Yi pini myombó u kwo mê póó wo, kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê a ngmîdi nyoo? Kwo, Mumdoon yi Tp:oo? ⁶²Yesu ngê kwo, Nyââ. Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê muyedê pwiyé knî. ⁶³Yesu ngê yi kópu dini ghi n:i ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpîdí a chópu, yi mâawe knî ye yepê, Kî pini u châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kêdê ndyîko. ⁶⁴Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kââdí. Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya.

⁶⁵Knî ngmê Yesu p:uu dnye tpyîpwi. U kuwó dini ghi ngê Yesu ngwolo dê kpídî pee ngê wópu dumo, u nkwo dnye vye, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:i Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. U kuwó dini ghi ngê lede knî ye Yesu y:ee ngópu, wod:oo dnye kpakakpaka.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:69-75; Luukí 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

⁶⁶Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kígha, yi dini ghi ngê Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîf u dpodo módó ngma a loo. ⁶⁷Pita dini ghi n:ii ngê ndê vyílî tédê módu, doo myeme, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nasalet pi p:uu nye ya yédi, apii? ⁶⁸Ngmênê Pita ngê u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu a lama daa tóó, myed:oongé w:ee ngê. Wod:oo Pita pyuwúwúwúwú tédê u nkîgh:ê doon:aa kwo, kêmkêm u ngwo ka wo. ⁶⁹Yélini y:i doo kwo, yi pyópu ngê yepê, Kí pini Yesu p:uu ndiye pyu ngmê. ⁷⁰Pita ngê mêtê wópu ngê. Daa ndîf dye ghi yimî loo, yi yéli y:oo Pita ka kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Dpî wee mu ngmidi, Nkálili Wee. ⁷¹Wod:oo Pita ye kpaa wo, yepê, Pini n:ii u pi a ka nmye tpapê ngmê, yepê, yi pini daa a lama pini. ⁷²Vyílo yi dini ghi ngê kêmkêm my:oo ka wo, wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita ngê mbê a puwâ.

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-16; Luukí 23:1-5,13-25; Njon 18:28-19:16

15 ¹Mw:aa mgídî vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye yi k:ii. Yi danêmbum tédê Yesu u vye u dy:oo a chápwo ngópu. U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mââwe ndîf Paléti ka núw:o ngópu. ²Paléti u kwo póó wo, kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nyóó kîchi vyi. ³⁻⁴Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu, wod:oo Paléti u kwo mêtê póó wo, kwo, Angénté, yi kópu yilî daanyinê vy:a? Kwo, Kêêmî m:uu yilî kînga dê kaa ngmê. ⁵Ngmênê Yesu ngê kópu daa vyu, Paléti ngê apê, Kí lónté pini? Apê, Lukwe díy:o kópu daawa vyi?

⁶M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîf u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ⁷Yi m:aani ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo, u pi Mbadapas. Yi pini ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalé té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni

a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye. ⁸Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo dymê wo, pi yilî Paléti ka lee dniye, kwo, Kópuni nye d:uud:uu ngê, ala ngwo yinté mê d:uu ngi, kwo, mbwa k:oo pi ngmê pw:ii ngi. ⁹Wod:oo Paléti ye póo wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, nmyi king anî pw:ii? ¹⁰Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, apê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu ka í:ee dê kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê dîy:o dê kaa ngmê. ¹¹Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yoo yi mbodo dmi vyuwo ngópu, yepê, Paléti ngê yi pini kíngê pw:ii, ngmênê Mbadapas yu pw:ii ngê. ¹²Paléti pi knî ye mê póo wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Pini n:ii u pi nmye tpaê ngmê, Nmî king, yepê, lukwe u ngwo ngmanî md:o? ¹³U kwo mbwó dniye, kwo, Kídosi íedê t:ee ngi. ¹⁴Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîî daangmê d:uu ngê. Ngmênê pi yilî yintómu Paléti ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kídosi íedê t:ee ngi. ¹⁵Paléti ngê u yi doo kwo, Yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê ní pyódu, wod:oo Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Núw:o yó, kídosi íedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 27:27-31; Njon 19:2-3

¹⁶Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu. Ledeni yoo dnyen:aa lîme, nipi a danê tumo. ¹⁷Kpîdí pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpîdí u mbwo my:oo t:ee ngópu. Noko yepê, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóo diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. ¹⁸U kuwó dini ghi ngê k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Mw:ââkó nmî mââwe, Nju tpémi yi king. ¹⁹Yimbwi mbêmê dnye kpêêpî, p:uu dnye tpyîpwi, yi mbodo ngê k:ame u kwo dnye wowo, yinté dnye nkwitinkwiti. ²⁰U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpîdí mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mêdê ngee ngópu, chóo u kpîdí u mbwo mê t:ee ngópu, wod:oo núw:o ngópu, apê, Kídosi íedê nm:uu t:oo.

Yesu kídosi íedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Luukí 23:26-43; Njon 19:17-27

²¹Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Njedusalem doo lèpî. Lede knî y:oo yi pini ka dpodombiy:e kwo, Kî pini u kídosi dnyinê ngi. (Yi pini Saimon, Sadéni pi, Aleksándê mbwémi Lupas yi mî.) ²²Yesu ghi ngmê núw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dîné, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ²³U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndîî ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu,

ngmênê Yesu ngê wépi ye puwâ. ²⁴Yesu u mbwo kpídî a ngee tumo, kídosi ñedê u ngwo t:ee ngópu, wod:oo u kpídî yêê tumo, yi kpídî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, Noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? ²⁵Yesu mw:aandiye u kêténi pee kídosi ñedê t:ee ngópu. ²⁶U pwopwo u nt:u kópu kídosi ñedê u pwo mye t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king. ²⁷Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkîgh:ê kídosi ñedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiyé dpímo a vyeé dé, yi tpilé myedpímo a t:âmot:âmo dé. ²⁸(-)

²⁹Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii ngê Yesu kídosi ñedê a m:uu ngópu, dnye nkwtinkwiti, kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ³⁰Kópu, Nýóó kídosi ñedê a ghidi, nýóóchóó mê ngee ngi. ³¹Dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yinté myednye nkwtinkwiti. Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî dé, ngmênê doo u ntââ chóóchóó daawa ngee. ³²Noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê, kídosi ñedê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kêlîmî té. N:ii dê Yesu u nkîgh:ê kídosi ñedê t:ee dumo, Yesu myedpímo nkwtinkwiti.

Yesu kídosi ñedê u ngwo pwene

Mátíyu 27:45-56; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

³³Kââdî mââ kêlê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbêmê mgídî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. ³⁴Yi dini ghi ngê Yesu dpodombiy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe dîy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe dîy:o nga d:oo ch:anê wo? ³⁵Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ³⁶Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê núwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. Yi pini ngê yepê, Ngî t:ââ kmêlé. Yepê, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Yepê, Ilacha ngê kî pini kídosi ñedê yinê wunê ngêêpî? ³⁷Yesu dpodombiy:e yi ka wo, yed:oo pwene.

³⁸Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpídî ndîi n:ii doo ya, yi kpídî ngê yoo yi maa dpímo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kídosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpídî chóó mîné chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo a yaa wo, knâpwo dí.^z

³⁹Lede n:ii knî y:oo Yesu kídosi ñedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi kídosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu ka wo, u ngópu pwene, apê, E! Apê, Kî ndéndê ngê Yâpwo ndîi Tp:oo.

^z 15:38 Ex 26:31-33; Hipîlu 9:3-4; 10:19-20

⁴⁰Pyââ knî y:i ngmêdoo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vuywo. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makídala pyââ myomo, Méli pyolo, Njems mbwémi Njósés yi pye. ⁴¹Yi pyópu knî y:oo Yesu dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî, dini ghi n:i ngê Nkálili Wee u kwo dpîmo a paa. Pyââ mê yilî Yesu u pwopwo têdê y:i dnye kwo, n:i dé Nkálili a ndê dniye, Yesu k:i Njedusalem lee dniye.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Luukí 23:50-56; Njon 19:38-42

⁴²Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ntóó n:uu kmênê. ⁴³Yi pini Nju tpémi y:oo dnyimo cháâchââ, yi kada pini knî yi vy:o dpîmo kwo. Yi pini ngê apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ límî k:i ngê paa chaa ngê. U gha vy:o apê, Awêde Pídade, mââ nmî líme wo. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o kââdî ghêlí kíngî ghîi, Yesu ntóó mwiyé nî kmênê. Wod:oo u nkíngê kuwa a kuwo ngê, Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mínê ch:ee ngê. ⁴⁴Paléti ngê apê, Mumdoó? Apê, Ye pini lukwe díy:o límílímî ngê dé pw:onu? Ledeni knî y:oo Yesu kídosi íedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi ka Paléti u kwo póó wo, kwo, Ye pini ló dini ghi ngê dé pw:onu? ⁴⁵Yi pini ngê Paléti ka kwo, Wunê modê pw:onu. Wod:oo Paléti ngê Njósép ka kwo, Chi lèpî, ni kmênê ngi. ⁴⁶Wod:oo Njósép adî lê, kpídî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóó kídosi íedê a ngópu, yi kpídî ngê a kmongo ngê, ntóó úuwo, kpomo u ménê mí yó, chêêpî ndîi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê díy:o. ⁴⁷Méli Makídala pyââ, Méli Njósés u pye, yi pyópu dê yi ngópu, Njósép ngê Yesu ntóó kmênê ngê.

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Luukí 24:1-12; Njon 20:1-10

16 ¹Sádêdé ngê kââdî dini ghi n:i ngê gho, Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê pyópuni yoo yi ngópu Yesu pwene, yi pyópu pyile knî y:oo kponî mtyîmî ttee tpile knî ngmê pwila ngópu, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu t:ee té. Yi pyópu yoo yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makídala pyââ myomo, Méli Njems u pye pyolo. ²Sandé mw:aa mgídî vy:o kpomo chedê lee dniye. ³Maa p:uu dnye lèpî, noko yepê, Chêêpî kpomo t:âmo nanê nmo wa tpiyé wupu kwolo? ⁴Mu kópu u díy:o chêêpî pââ ndîi, doo u ntââ, yi chóó daapî tpiyé wupu kalé ngópu. Yi taa dniye, apê, Chêêpî lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo? ⁵Kpomo ménê adî kee dmi, pi mgêmî ngmê m:uu ngópu, u kpídî dmi kpaapîkpaapî, apê, Wéni pee u kéténi mu tóó. Ngwéti dniye. ⁶Yepê, Nuku ngwéti. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka nmye vuywo té, Nasalet pi, pini

n:ii kîdosi ñedê t:ee ngópu. Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé dmyeno, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu yó. ⁷Yepê, Lee dmyeno, yepê, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o yó, Pita ka mdoo mye ñuw:o yó. Yepê, Ye dp:uu vyi yó, yipi, Yesu nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Yi anmy:uu m:uu ngmê, wunê ntee nmye a vyu. ⁸Wod:oo pyââ yoo pwii wo, kpomo u mênê, mbêpê dmi a pwaa ngópu, kpomo a kuwo ngópu, mu kópu u díy:o nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. Yi nkîngê u l:êé díy:o pi ka kópu ghêlî daa vyi ngópu.

Kópuni Mak ngê d:êé ngê, wu u dí. U kuwó dini ghi ngê kópu daamu d:êé ngê. Ala danêmbum pi knî yi lama doo ya, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu. Yi danêmbum u kuwó dini ghi ngê d:êé ngópu, kópuni Mak ngê d:êé ngê, yi danêmbum dê nipi a kââdí dumo. Kópuni pi knî y:oo u kuwó dini ghi ngê d:êé ngópu, ala yi danêmbum.

Yesu ngê Méli Makídala pyââ ka chóóchóó u ngwo a kêma ngê
Mátíyu 28:9-10; Njon 20:11-18

⁹Sandé mw:aa mgîdí vy:o, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, Méli Makídala pyââ ka chóóchóó mwiyé a kêma ngê. Wunê yi pyópu u kmêna Yesu ngê pyudu a ngm:ii kwólu. ¹⁰Yi pyópu ngê Yesu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo loo, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuwo, yepê, Yesu kêda pyidu. ¹¹Dnye yii, dnye mbê. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi pyópu ka daa kêlímî mbê dniye.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu miyó dê ye chóóchóó u ngwo a kêma ngê
Luukî 24:13-35

¹²U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Yesu u nkwo m:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê y:i dpîmo lèpî. Yesu u mo u nâmo ye a ghê wo, chóóchóó ye a kêma ngê. ¹³Yi pini dê dini ghi n:ii ngê Njedusalem a diyé knopwo, yi pyipe knî ye mî vyi ngópu, yepê, Yesu kîdnye m:uu. Yi pyipe yoo ye daa kêlímî mbê dniye.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê
Mátíyu 28:16-20; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê knî y:oo kmaapî tédê Yesu u nkwo m:uu ngópu, chóóchóó ye a kêma ngê. Ye nod:ê wo, mu kópu u díy:o k:omo tpile u pyidepyide p:uu daa ng:êêntómu ye doo a danêmbum, ngmênê dédnnye kêlímî, pini n:ii knî y:oo Yesu m:uu ngópu, apê, Kêda pyidu, yi yéli ye myedaa kêlímî mbê dniye. ¹⁵Yesu ngê yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê dmyinê lèpî, pi knî ye a kópu dyuu dmyinên:aa tpapê. ¹⁶Yepê, N:ii dé a ka wunê kêlímî té, a pi ngê

mbwaa paa am:ii kmênê t:oo, yini yoo wanî ngee té, a kêê k:oo wanî kaa té. Yepê, N:ii dé a ka daadnya a kêlîmî, yi yéli yi dono machedê ngê daawa pyaa dmi, dono wa a pyw:ee ngmê. ¹⁷Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, u ntâa ngê adnyi ya, mbwudu yilî adnyi chap. Yepê, A pi ngê kmêna adnyi ngm:ii kîgha dé, daa dyámê ngmidi dnye ngê adnyi mbumu. ¹⁸Yepê, K:omo tpile tpile pê ngê wa kiye té, ó ló wa nda ngmê, myedaawa pw:oo dmi. Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, yi yéli y:oo pwopwopokwe knî yi mbêmê kêê adnyi yiyé dé, yed:oo yinté adnyi pyipyi dé.^a

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Luukî 24:50-53; Dpodo 1:9-11

¹⁹U kuwó dini ghi ngê Yesu u Mî ka kee wo, u che p:âa pee ngê pyodo.^b
²⁰P:uu ndiye pyu yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê lee dniye, Yesu u kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpaê. Pi yilî ye kêlîmî mbê wo, mu kópu u díy:o daa yi mo dnyen:aa dpodo, nmî Lémi ngê modoo a ngêêpî dé, mbwudu yilî u ngwo dnyimo chap.^c

Wu u dî.

^a 16:18 Luukî 10:19 ^b 16:19 Dpodo 2:33-34; Epeso 1:20; 1 Pita 3:22 ^c 16:20 Dpodo 14:3; Hipîlu 2:3-4